

גליון שיחת חברים מימי הנחל

יו"ר ע"י
איחוד האברכים הצעירים דחסידי ברסלב ירושלים
שע"י "מורשת הנחל"

מנחם אב תשע"ב

גליון י"ג

נקודת החבר

יוסף שמעון גרמנר

"שיחת חברים" ו"התורה הזמנית"

להתעורר ולהתחזק מהדיבורים שהצדיק שולח לאנשיו... כמה היו משתוקקים ללמוד ולו לשעה אחת ביום עם אב לדעה - דעת הצדיק לקבל דין מן דין, להמשיך את אורו של הצדיק לעולם השפל הזה. כמה היו שמחים כשזכו לזה ואיך שנפרדו בריקוד נלהב...

*

ב"ה זכינו, וב'איחוד' מתחזקים האברכים יחד, וביתר שאת התחילו 'לילך עם תורה' כרצון רביז"ל. בודאי כל העצות מרביז"ל כוללים הכל, אבל במיוחד בענין זה המדובר, סגולת וטבעת העצה מועילה ומקשרת מאד, דהיינו שכשמתחילים לילך עם תורה, אזי במשך הזמן זוכים שכל היום עם כל מאורעותיו, עניניו ושיחותיו של האדם, מקושר ודבוק חזק עם דברי ועצות התורה, ואזי בקל יבוא האדם לדבר ולשוח עם חברו ביראת שמים ולהאיר בו את הנקודה השייך ללבו - ללבו בלבד - בעת ההיא, עד שנתהפכין למהות הצדיק ותורתו.

עלינו רק להקדיש דקה של מוחשבה לזכור, להיזכר ולהזכיר הזכות העצומה

שאנו זוכים להיפגש ולהתוועד יחד באהבת אחים, השמחה הגדולה שצריכה למלאות אותנו כשזוכים להתפלל וללמוד עם אנשי הצדיק, ההתחדשות החזקה שצריך בכל פעם שמתוועד עם חבריו; אולי עתה נזכה להתעורר יחד על ידי הנקודה המאירה של החבר, ולהשתדל הרבה להאיר אחד לחבריו את הנקודה המאירה בלבד, להזכיר זה לזה, לחזק ולעורר זה את זה, ולהודיע זה לזה אמינות אמונת גדולת טובת הקב"ה באופן שיהיה נמשך אור ישר ואור חזר, ויהיה נבנה ונשלם בנין הקדושה בשלימות, ועל ידי זה נתעורר לשוב בתשובה שלימה, ולעסוק כל ימינו יחד בתורה ותפילה, ויקוים בנו הפסוק "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, ויקשב ה' וישמע, ויכתב בספר זיכרון לפניו, ליראי ה' ולחושבי שמו", אמן ואמן.

"נקודת החבר" הוא ענין פלאי שרביה"ק גילה לבאי עולם ולאנשיו השגה ודעת, שרביה"ק - ורק הוא - זכה להורידו לדרי מטה מעוטי שכל ושפלי ברך כמונו, לידע ולהודיע שכל בן אנוש עלי אדמות יש לו נקודה השייך לליבו, נקודה שאין לאחר בעולם, ובנקודה הזאת יכול להאיר בחברו ולחזקו ולעודדו, וגם כן לעוררו מה שאחרים ואפילו גדולים וטובים ממנו - וכ"ש הוא עצמו - לא יכלו לעשות בכמה וכמה מיני שיחות ודיבורים, ובכח הנקודה הנצחית הזאת מעלה את חברו ממקום שמונח לסולם העולה בית א-ל.

*

דבר האיחוד

הפעם רק שתי מילים:

"תפילה בכח"

וכמובן: "בהתחדשות"

חזקו ואימצו!!

העורך

מרב הטובה שאנו מסובבים בה, איננו מרגישים בחיסרון. כיום זוכים האברכים שמתוועדים מידי יום ביומו עם החברים לספסל הלימודים או החבורות, חברים לדעה אחת - דעת הצדיק רביה"ק זיע"א, וכבר הורגלנו לראות את החבר בתמידות, ומרוב ההרגל הנעשה טבע השיחת חברים נהפך לרגילות כמצוות אנשים מלומדה.

*

הבה נצייר לעצמנו את אנ"ש בדורות עברו, כמה וצמא למצוא ולפגוש את החבר מאנשי הצדיק ולשוחח יחד באהבה מדיבורי ודעת הצדיק, ולו לדקה אחת בלבד, לשמוע ולקבל את הנקודה המאירה של החבר, וכך להמשיך ולשאוב חיות מהצדיק ודרכו, והיו מתמלאים שמחה עצומה עד אין קץ על חסדי ה' שגמל להם טובה, כשהם זוכים להתוועד יחד ולהתחבר באחדות לדבר ביראת שמים להחיותם כהיום הזה.

כמה היו מתפללים בשברון לב שיזכו להתפלל יחד במנין של אנשי הצדיק שעולה למקום אחר לגמרי... כמה היו מתגעגעים לראות שניים מאנשי הצדיק מתוועדים יחד ולתקוע את הראש ביניהם, לשמוע,

סיפורי התקרבות

יהודה לייב צציק - בית שמש

וכאמור הניצוץ הראשון בהתקרבותי היה ב'שטיבל' באמריקא, וגם אח"כ היינו הולכים מפעם לפעם לביהכ"נ "פאר הנחל" וגם שם היה לי חיות מיוחד מהאחדות והניגונים. גם היינו נוסעים לפעמים ל"בית שמש" ואז התפללו באוהב בית פרטי של אחד התושבים. ואיני יכול לשכוח ה'מלוה מלכה' והניגונים. אי אפשר כלל לתאר הכיסופים שהיה לי מהניגונים של מלוה מלכה... והיה שם ר' ברוך טנצמן [-כמדומה שהוא אירגן את המלוה מלכה] והחיות שראיתי אצלו מההתקרבות לרבינו השאיר אצלי רושם עז. (והוא היה אצלי דוגמא של מקורב אמיני), ובבית אבי היה רק חלק א' של ליקוה"ל. וסיבב השי"ת שלייד ביתנו היה "ביהכ"נ לעדת הג'ורג'ים" ושם היה כל הסט ליקוה"ל, והייתי הולך לשם הרבה והחיותי עצמי בלימוד ליקוה"ל. (הליקוה"ל היה עדיין בלי ניקוד..)

*

הרבה מקורבים מספרים שההתקרבות שלהם התחילה מאוהב חג מסויים זה מ"פורים" - שראה איך נראה היום הגדול הזה אצל חסידי ברסלב, זה מ"פסח" וכדו'. אני יכול לומר שעיקר ההתקרבות שלי היתה ב"חנוכה" (שאז גם נולדתי). היה לי הספר "נר להצדיק" (והוא ליקוט מספרי רבינו על עניני חנוכה), ואי אפשר להסביר את המתקוות שהיה לי מזה...

*

אח"כ זכיתי להכנס לשיבת "ברסלב - בני ברק" וזה היה באלול, ואז זכיתי לנסוע פעם ראשונה לאומן על ר"ה. ובאמת מיד בתחילת התקרבותי הייתי כוסף ומתגעגע לנסוע לציון רבינו הקדוש ובפרט על ראש השנה. אולם מהיכן יש לבחור קטן בן-13 כסף עבור כרטיס ואש"ל?! אבל השי"ת ריחם עלי ואבי שליט"א נתן לי את כל הכסף שהייתי צריך, וזכיתי לנסוע פעם ראשונה לאומן על ר"ה. ואז היה הדרך; שהזמינו אצל סוכן הנסיעות גם את הלילה, וקיבלתי כרטיס לינה שהיה כתוב שם הכתובת "קוליקה 9".

הגעתי לאומן, ודבר ראשון שאלתי "איפה הציון?" כשהראו לי אותו הלכתי לציון ובכיתי שם מאוד. ואגיד בכנות: "יש התקרבות לפני אומן, ויש התקרבות אחרי אומן" וזה ענין אחר לגמרי. אח"כ הייתי צריך לחפש היכן הוא "קוליקה 9" וזה היה באמצע הלילה, ומצאתי מישו שהסביר לי בערך, אבל תעיתי כשה אובד... וכמובן - כמיטב המסורת האוקראיני - היה 'חושך מצרים'... נכנסתי לאוהב רחוב צדדי ובאמצע הליכתי כך בחושך פתאום נפלתי לאוהב בוץ... הכלל, לא ידעתי מה לעשות. והלכתי ועשיתי דבר מבוהל "אשר באמת היה שגעון"; נכנסתי לבנין הסמוך ודפקתי על הדלת הראשון שמצאתי (באמצע הלילה...), אוהב גוי פתח לי ושאלתי אותו בתנועות "קוליקה?" וממש בדרך נס הסביר לי בסבר פנים יפות עד שמצאתי את המקום, תהילה לקל.

וזה היה השיא של ההתקרבות - ההשתטחות על הציון וכו'. וכמובן שבמשך כל השנים שהייתי בשיבת קבלת הרבה מאד, ואפשר לומר שהשנים האלו היו היסוד להתקרבותי עד היום הזה. השי"ת יעזור שיקויים בי "טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה" אמן ואמן.

כשאחי היקר ר' חיים נ"י ביקש ממני שאכתוב סיפור התקרבות. עניתי לו הוא שאין לי סיפור התקרבות... ובאמת שאין לי סיפור מסויים כמו כל המקורבים - שאחד קירב אותי או שראיתי אוהב מספר מסויים מספרי רבינו ונתלהבתי וכדו', כי אני זוכר את עצמי מקורב לרבינו עוד בימי ילדותי, (והוא פלאי, ואני רואה בזה ענין שמימי שסיבכו מן השמים שאתקרב לרבינו הק'), אבל אעפ"כ אכתוב כמה דיבורים בעניין התקרבותי.

לפני כעשרים שנה בעת המלחמה הידועה עם 'עירק' הייתי אז בן-9 שנים, וכל משפחתי נסעו לאמריקה לשהות שם למשך כחצי שנה עד עבור ימי הזעם. ואז באותה התקופה היה אבי שליט"א הולך מפעם לפעם לביהכ"נ 'ברסלב' דשם ושאלתי את אבי "איפה האדמו"ר?" ענה לי אבי: "פה אין אדמו"ר חי, אלא כבר נפטר לפני כמאתיים שנה ועד עכשיו הולכים לאורו!". ומאד נתלהבתי מענין זה, וכן הניגונים ששרו שם בסעודה שלישית והתמימות ופשיטות שראיתי שם נכנסו עמוק עמוק בליבי. ואח"כ כשחזרנו לארץ ישראל החלטתי בליבי שאני "ברסלב"ר חסיד" הגם שלא ידעתי עדיין כלום מה זה ברסלב.

והנה אינה ה' לידי ומצאתי בבית אבי ספר "לחם הפנים" [של הר"ר אריה וינשטוק הי"ו], והוא לקט נפלא מהרבה ספרי רביז"ל על עניני קדושת האכילה], ונקשרתי בו מאוד והלכתי עמו לחידוד...

ביום הבר מצוה שלי אמר לי המלמד, שיש סגולה שכל מה שמקבלים על עצמו ביום הבר מצוה נשאר לכל החיים, מיד אמרתי בלחש: "הריני מקבל על עצמי שכל ימי אוהב מקורב לרבינו...". אבל עדיין לא היה לי אוהב אור מיוחד של התקרבות, והכל היה רק מרחוק.

אחר הבר מצוה משך אותי חברי מה'חידוד' ל"חבורות הבחורים" בבית מדרשו הגדול מא"ש ואז התחלתי לשמוע דבר רבינו יותר בפרטיות, אולם עדיין עמדתי מרחוק. עד שסיבב השי"ת שאחרי שנכנסתי לשיבת קטנה דיבר על לבי בחור אחד מאנ"ש בשיבת בה למדתי שאבוא בליל שישי לחבורות. והסדר היה שם שהיה שיעור בעבודת השי"ת ואח"כ נסעו לפעלד, ואני הספקתי להגיע רק להנסיעה לפעלד. ומה אומר לכם התעוררות הלב והכיסופים שהיה לי מזה - אין לשער ולתאר כלל וכלל.. הן מהניגונים ששרו בדרך לפעלד שהיו חדשים אצלי, וממש נמש לבי בקרבי מזה. ומי מדבר מעצם ההתבודדות - אי אפשר להסביר את זה, שיהודי מגלה פתאום דבר חדש לגמרי; שהוא יכול לדבר עם השי"ת! אין לי דיבורים להסביר זאת בשום פנים ואופן... ומאז התחיל תקופה חדשה בחיי שמצאתי את שאהבה נפשי ומה צריך יותר מזה. ואז נכנסתי בעניני רבינו ביתר שאת וביתר עז. [גם חברתי אז שיר על התבודדות באדיש עם חרוזים].

אבל בשיבת לא מצא חן בעיני הבחורים שנהייתי "ברסלב"ר. אחד אפילו שאל אותי: "איזה עבירה עשית שבעבור זה נהיית ברסלב"ר?..." כמובן שלא עניתי לו כלום, אבל אח"כ חשבתי שהייתי צריך לענות לו: "אדרבה בגלל שעשיתי עבירות לכן אני צריך להיות ברסלב"ר! (אותו בחור אכן ביקש ממני מחילה אח"כ).

והיה לי חיות מיוחד מהבתי כנסיות הקטנים של ברסלב,

ומקבלין דין מן דין

מכתבים בעניני עבודת השי"ת, לקבל את הנקודות שיש בחברנו

ועל זה צריך הרבה הרבה התחזקות, כי 'הבעל דבר' יודע את זה טוב, ש"עיקר עצתו ודרכו שעל ידו יכולים לקבל את כל תיקוני הרבי ושיוכל האדם לתקן את הכל ולהגיע למה שצריך להגיע הוא "רק"!!! התבודדות" (לשונו של ר' יצחק ברייטר באגרת), והבעל דבר יודע גם ש"פעלתי אצל הקב"ה, שהאדם הזה שיקיים זאת בפשיטות גמור לעמוד כל יום שעה לפני ה' יתברך בתפלה, אף כשאין לו בעת הזאת שום התעוררות, אף אם לא יוכל לדבר שום דבר ורק זאת שיכריח את עצמו לכסוף לדבר לפניו יתברך, יזכה לכל טוב, ולא יהיה עליו שום דין למעלה כי בזאת יתקן הכל; נפשו, רוחו ונשמתו, וכל העולמות התלויים בו מומן אדם הראשון עד ביאת הגואל, ודבר זה הוא אמת ויציב נכון וקיים וערב אני על כך, ולכן לא ישקוט על זה הבעל דבר ויניח עצמו לסתור זאת בכל האופנים שבידו והעיקר הוא רוצה לעשות אותך אומלל עד שתשאר חלילה ערום ויחף מכל דבר שבקדושה" (שם).

על כן יקרי! נא ונא התחזק לעמוד על מקומך, ואל תסוג מדבר גדול כזה חלילה! ומה שכתבת שכשהיית בחור היה לך כל יום שעה התבודדות ועכשיו אחרי החתונה כמעט ועזבת את כל זה, תדע שזה תמיד כך, בתור בחור יש עוד את ה'ברען' וההתלהבות לזה, ואחרי החתונה מתקררים, ואחד מהמניעות הוא פשוט טרדות הזמן - שאברך הוא עסוק בלהביא טרף לביתו ורץ מכולל לכולל ובזמנים הפנויים הוא צריך להיות בביתו ולעזור בבית וכו' וכו', ועל כן לאט לאט נחלש ההתבודדות, אבל תדע ר'... שלפעמים חמש דקות התבודדות אצל אברך הוא יקר כמו שעה אצל בחור. וזה הרי כל אחד יכול, לקבוע לו חמש דקות להתבודדות, אבל בקביעות, בעקשנות, בעקביות, ולכסוף תמיד ליותר ויותר, ובזמנים היותר פנויים לחטוף כמה שאפשר, ותמיד לבקש מה' שתזכה לעשות שעה כל יום, אבל בינתיים מה שתוכל תחטוף ואל תגיד אם אני לא יכול לעשות שעה לא אעשה בכלל, חלילה וחס! שזה דיבורי הבעל דבר ואין כן דרך רבינו, רק כך למדנו רביה"ק "לכסוף להכי גבוה ולא ליפול מהכי נמוך - זיך ציען צו די גרעסטע און נישט פאלן פון די קלענסטע!!!!"

והיות שאתה קרוב אלי מותר לי לספר לך כי גם עלי עבר כל זה, כי כשהייתי בחור היה לי כל יום שעה התבודדות, ואחרי החתונה לאט לאט זה נחלש ועם הזמן כמעט ועזבתי את כל הענין ה", ועבר הרבה זמן שלא היה לי התבודדות, וכל הזמן כשהייתי באומן התפללתי על זה ואמרתי לרבי: "רבי! איך אני יכול להסתובב בעולם ולהקרא 'ברסלב'ר' חסיד ואיני מקיים עצתך העיקרית?!" עד שה' ברוב רחמיו וחסדיו עזר לי שהיה לי שיחת חברים על זה הענין, ואז האיר לי הענין הזה שקצת זה גם טוב, ולאט לאט הוספתי עוד כמה דקות ועוד כמה דקות. ותדע חברי היקר! שהעיקר זה העקשנות. ותדע שהבעל דבר מניח את האדם ללמוד ספרי רבינו ולנסוע לאומן ולומר כל יום 'תיקון הכללי' וכו' וכו', אבל על עצה זו של 'התבודדות' הוא אורב מאד מאד. ולכן חברי תדע את אשר לפניך, ותזכור תמיד כוחו של אותו זקן דקדושה אשר הוא הולך לפנינו והוא אמר לפני הסתלקותו "וואס האט איר צו זארגן אז איך גיי פאר אייך" (=מה יש לכם לדאוג מאחר שאני הולך לפניכם).

חזק ואמץ בעבודתך, ותזכה לעשות רצוני ית' באמת, אמן.
חברך המשתוקק לקיים עצת הצדיק בשלימות

מצאנו באמתחת אחד האברכים מכתב מיוחד במינו, ובו דיבורים נלהבים להתחזק בקיום עצת "התבודדות" - בפרט אחרי החתונה, והדפסנוהו כאן לזיכוי הרבים.

לכבוד חברי היקר אהובי כנפשי, החוסה תחת צלו הנעים של איתן אדונינו ציס"ע הננמ"ח זיע"א האברך החשוב כמר... נ"ו לעד.

מכתבך הגיעני לנכון עם דיבורים נחמדים כדרכך תמיד, כן יעזור ה' שנוזה תמיד להתחדש בעצת הצדיקים ועי"ז יהא נחקק בנו אמת (עי' תורה ז') ונחיה חיים טובים באמת אמן.

על דבר אשר שאלת שאכתוב לך כמה דיבורים על ענין התבודדות, ואשר זה כמה אשר אתה משתוקק ומנסה מאד לקיים עצה זו ואינו עולה בידך, ותמיד מתגבר עליך המניעות; אם זה מניעות המח או מניעות וטרדות אחרות, ובאמת מי אנכי שאכתוב לך על דבר גדול ונורא כזה, אשר כל תקוותינו בזה העולם תלוי ועומד בדבר זה, וכמו שאמר רבינו שאי אפשר להיות איש כשר באמת כי אם על ידי התבודדות, אבל בה' אבטח ואסמך, ועל כוחו של זקן דקדושה - שהזהירנו לדבר בינינו ולקבל דין מן דין הארת חברינו - אשען, שנוזה לעורר אחד את חברו ביראת שמים ואולי עי"ז אתחזק אני בעצמי בדבר זה בשלימות.

חברי היקר! קודם כל צריך שתדע שרבינו הק' ברוב רחמיו גילה והוריד סוד גדול ונורא לעולם הלא הוא עצת ה"התבודדות", ולמעלה למעלה הוא אור גדול עד מאוד עין לא ראתה, ורצה רבינו לגלות לנו האור הזה לכן צמצמו אלפים ורבות פעמים צמצום אחרי צמצום עד שהלבישו בדרך זה המבואר כמה פעמים בליקוטי מוהר"ן ובשאר שיחותיו הקדושות, שהוא: "לקבוע לנו כל יום שעה מיוחדת שבו נשיח את כל אשר בליבנו, ולפרש שיחתנו בינינו לבין קונינו בטענות ואמתלאות בדברי חן ריצוי ופיוס, לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך שיקרבו אליו לעבודתו באמת, ותפלה ושיחה זו יהיה בלשון שמדברים בו, ואת כל אשר עם לבבו ישיח ויספר לפניו יתברך; הן חרטה ותשובה על העבר והן בקשת תחנונים ליכונת להתקרב אליו יתברך מהיום והלאה באמת, והנהגה זו היא גדולה במעלה מאד מאד והוא דרך ועצה טובה מאד להתקרב אליו יתברך כי זאת היא עצה כללית שכוללת הכל" (תורה כ"ה תניא).

וכשנגשים להתבודדות בדרך זה אזי הוא ענין אחר לגמרי, כי יודעים שעכשיו אני עוסק בתיקון נפשי ורוחי ונשמתי וכו' וכו', ולכן גם אם לפעמים אין דיבורים ונסתם הלב לגמרי מכל מקום יושבים לפניו ית' שעה שלימה ומאמינים שזה חלק מהתיקון, ועכשיו ה' רוצה ממני שאשב לפניו בדומיה ואכסוף ואשתוקק אליו ית' במחשבה לבד. כי אם נגשים להתבודדות באופן המתקבל על הדעת שזה מאד מדבר אלי הענין הזה - להתבודד ביני לבין עצמי, ואני מתבונן על כל מה שקורה אתי וזה מאד משחרר וכו' וכו' אזי כשאין דיבורים נופלים לגמרי מזה, וכמו שר' נתן שפירא מב"ב מדבר על זה הרבה, שהעיקר בהתבודדות (וכן בכל עצות רבינו) הוא ה'אמונה' בדבר, כמה שאני יודע יותר שזה תיקון מהרבי כפשוטו - תיקון כמו "תיקון הכללי" ושאר התיקונים וכו', כך אזכה להישאר בהתבודדות זמן

רב, ואפילו שעוברים ימים הרבה ואין לי דיבורים - מה אעשה זה התיקון, כך רבינו רוצה לתקן אותי.

גם אתה כתבת או קיבלת מכתב שיש בו לעורר ולחזק את כלל האברכים, אל תמנע טוב מאתם - שילחוהו אלינו ונפרסמו לזכות את הרבים

המנהגים בברסלב

ב'

מקורם, יסודם ותפוצתם בין אנ"ש

- מאמר מ'חזק בהמשכים -

שמעון מאיר קעניג

בבוקר, שכידוע האריך מאד האר"י הק' בגודל מעלת המקוה של צפרא דשבתא עי' בשער הכונות (דרושי קידוש ליל שבת) "... צריך לטבול בבוקר ביום שבת, והוא כי כדמיון מה שביארנו לעיל שצריך לטבול בכל ערב שבת להפריש מן החול לשבת כן צריך עתה טבילה אחרת, כי הפרש גדול יש בין קדושת ליל שבת לקדושת יום שבת שהוא קדושה יתירה". ומתוך הענין משמע שעיקר מעלתה הוא רק קודם התפילה, להמשיך התוספת נשמה יתירה דיום השבת המגיעה בשעת התפלה, וכן מבואר מתוך דברי הרב מטשערין בספרו "יקרא דשבתא" (תורה ו'). אמנם אף אם לא הלכו קודם יש ללכת אח"כ כדי שלא יעבור יום ללא מקוה, אולם עיקר חשיבותה הוא קודם התפילה כמש"כ.

ימים מיוחדים לענין מקוה: א. ימים שאין אומרים בהם תחנון המבוארים בשו"ע או"ח כגון בימי ניסן וכיוצא, צריכים להיות רגיל ביותר בטבילת מקוה. (הקדמה לתיקון הכללי. אגב יש לציין כי ההקדמה מורכבת מהתורות ר"ה, וצ"ב תנינא, ומשיחות הר"ן קמ"א ומהשיחות שאחר סיפ"מ. ואחרי שמעתיק מהשיחות בסיפ"מ מביא שיחה זו, וזו מקורה היחיד הידוע לי. וקרוב לזה בשיחות הר"ן קפ"ה "וכן צוה על 'רוב' אנשים שיזהרו לילך למקוה לטבול בימים שאין אומרים בהם תחנון). ב. ביותר צריך לזהר לטבול לקריו בימי העומר (ספר המידות ספה"ע ב'). ג. בדרך צריכים לזהר בטבילת מקוה כי מקוה מסוגל להנצל מרוצחים (חיי"מ תע"ה). ד. בראש חודש אמר רביז"ל לר' נפתלי ר"ח דארץ מען פריער גיין אין וואסער אריין" (=בר"ח צריכים לילך מקודם במים. דהיינו שצריכים לטבול דווקא קודם התפילה (אבניה ברל ו').

ו. "תכלת בציצית". לא נכנס כאן לכל הפולמוס הגדול שהיה בזמנו בענין התכלת, רק זאת נציין בקיצור; התכלת נתגלה על ידי האדמו"ר מראדזין זצ"ל בשנת תרמ"ח, והוא הסתובב באותה העת בין כל גדולי ישראל לשכנעם לקבל את התכלת ולהוכיח להם אמיתת ראיותיו. והיה בזה מחלוקת גדולה בין גדולי ישראל באותה עת כפי שאפשר לראות בספריו באריכות. בין אלה שקיבלוהו למעשה היה ר' אברהם ב"ר נחמן זצ"ל, על פי מה שאמר רביז"ל בעת שדיברו לפניו על גילוי משיח בימיו - בשנת תק"ע, התבטא רבינו ואמר "תרח"ם איז אויך א יאר". (שיש"ק ב' רצ"ט), וכיוון שבשנת תרח"ם לא זכינו לביאת הגואל הבין ר' אברהם שהכוונה לגילוי התכלת שהוא גם חלק מסימני הגאולה (כך סיפר ר' לוי יצחק זצ"ל, ויש אומרים שהבינו מדבריו שהיה לו בקבלה ממוגילת סתרים שיתגלה התכלת קודם

ה. "מקוה". הזהיר מאד רביז"ל להיות רגיל בטבילת מקוה (הקדמה לתיקון הכללי להרב מטשערין), והמקוה מושיע מכל הצרות ומכל היסורים והוא מטהר מכל הטומאות (ליקו"מ נ"ו ז'). וידוע הבטחת מוהרנ"ת (הובא ב'עצות המבוארות' בסופו, "עצות אחדות" ו'): "שכל מי שיטבול בכל יום ויום כדי להתקרב לה' יתברך יזכה לתקן כל מה שעליו לתקן בעולם, ויזכה לתשובה שלימה ולכל טוב אמון". ואכן אנ"ש בכל הדורות והזמנים הקפידו מאד שלא יעבור עליהם יום ללא טבילה במקוה. ואפשר להאריך בהרבה סיפורים על מסירות נפש ממש שהיה לאנ"ש תמיד על טבילה במקוה, ונציין המעשה הידוע ממוהרנ"ת, (כוכבי אור - אנשי מוהר"ן, ל"ז) שבשבת בבוקר - שבועיים קודם פטירתו, הלך לטבול במסירות נפש, ואמר שכבר היה מוכן לטבול עצמו בנהר 'בוג' תחת הקרח, כי יצאה שמועה שנפל הגג במקוה ואח"כ נודע שלא נפל לגמרי רק באיזה זווית, והחיה עצמו מאד על שזכה לטבול במקוה. ואמר אז שתביט 'מקוה' יש לה שני פירושים; לשון 'תקוה' ולשון 'מקוה מים'. כי אך ורק כשנוהרים בטבילת מקוה מים על ידי זה יש תקוה שיתתקן כל מה שעבר על האדם. עוד אמר רביז"ל (ליקו"מ תנינא קכ"ג) "שהמקוה אינה מזקת כלל. והדאקטיר שיאמר לו שמקוה מזקת אינו דאקטיר כלל" עיי"ש באריכות. מכל זה רואים גודל הענין שלא יעבור יום בלא מקוה.

אולם לא מצינו בכל אלה התייחסות מפורשת לטבול דווקא קודם התפילה, אף שהחסידים הקפידו על זה מאוד בכל הדורות וביחוד אנ"ש. ותיתי ליה לידדי הר"ר נתן פיישר הי"ו שהראה לי מקור יפה לזה בליקוה"ל (הל' גרים א') דמבאר שם שאי אפשר להחזיר הנשמה כי אם על ידי טבילה עיי"ש, ולפי זה יש ללכת מיד כשקמים בבוקר אפילו אם עדיין אינו הולך להתפלל. וכן ב'תפילת הבוקר' (תפלה ו') מתפלל ר' אפרים ב"ר נפתלי זצ"ל: "זכני ללכת בכל יום למקוה כשרה לטבול את עצמי קודם התפילה". וידוע על ר' מיכל'ע נכד מוהרנ"ת ז"ל (בנו של ר' יצחק), שהיה מקפיד מאד על טבילת המקוה, אף בימי זקנותו שהיה לו קשה מאד להתלבש ולפעמים לקח לו עבודת המקוה כשעתיים (!). וכשהלך למקוה ביום שישי לפני התפלה בבוקר אמר לו בנו: הרי תלך למקוה לכבוד שבת ולמה לך לטרוח ב' פעמים? ענה לו: "דאס קאפל לייגט זיך מיר נישט גיט אפן קאפ אן מקוה..." (=הכיפה אינה מונחת לי על הראש היטב בלא מקוה).

ובעיקר יש להקפיד בזה בטבילת המקוה של שבת

הרבים חרב בית המקדש ונתעלם החלזון וכו', על כן יה"ר שתהא חשובה מצות ציצית לבן לפניך כאילו קיימנו מצות תכלת שבציצית". ואף שאי אפשר לדייק מדבריו דעתו להלכה בענין זה, מ"מ רואים גודל כיסופיו לקיים מצוה יקרה זו בפשיטות.

"קשירת הציצית". בתפוצות ישראל יש בזה מנהגים שונים, והרבה מאנ"ש נהגו לקשור הציצית על ידי 'חוליות' כמנהג החסידים בהרבה מקומות, וענינו עפ"י סוד, ורביז"ל רמז לזה בתורה זו "מנין החוטים והחוליות והקשרים" עי"ש. ויש בזה הרבה דעות בין המקובלים באופן קשירתם, הרה"ח ר' גדליה קעניגזצ"ל הנהיג ללכת עם חוליות פנימיות, ויש מאנ"ש ההולכים עם חוליות חיצוניות, וההולכים עם תכלת יש ענין לקשור הציצית דווקא עם חוליות עפ"י דברי הרמב"ם, ועיין בספרי הרדזינער שהאריך בזה.

(אודות פיוט יגדל המבוסס על י"ג עיקרים של הרמב"ם, יבואר בהמשך אי"ה)

ח. **"נוסח התפילה".** רוב אנ"ש התפללו בכל הדורות בנוסח 'ספרד', וכן ידוע שרבינו ז"ל התפלל נוסח ספרד. אולם רביז"ל אמר שהחסידות אין לה שייכות בנוסח התפלה "מען קען זיין א חסיד און דאווענען נוסח אשכנז" (=אפשר להיות חסיד ולהתפלל נוסח אשכנז).

ט. בכל הדורות הקפידו מאד לא לשנות מסדר התפילה ע"י דילוגים וכו', ואף אם אחרו לבוא לביהכנ"ס, (שיש"ק ז' י"ז). והמגיד הזהיר למרן הב"י לבוא לביהכנ"ס בהשכמה כדי שיוכל להתפלל כסדר ולא בדילוג, כי העושה כן מהפך הצנורות (שו"ע או"ח סי' נ"ב, באר היטב סק"א). ודבר זה היה הנהגה ברורה בין אנ"ש לבלי לדלג שום דבר מסדר הברכות והבקשות ופסוקי דזמרה.

בדורות האחרונים עם ריבוי ה'שטיבלאך' בעם ישראל נפרץ הענין, עד שיש כאלה שכלל אינם אומרים את סדר ה'קרבנות'. ויש בנותן טעם להביא מש"כ מוהרנ"ת (ליקוה"ל ברכת השחר ג' כ"ז) וז"ל: "כי כל אחד כפי מה שמערב על ידי עוונותיו רוח האדם ברוח הבהמה כשאינו זוכה לתקן בחייו אזי הוא צריך לקבל עונשו להיות נע ונד בתוך כף הקלע ולבקש הניצוצות ורוח האדם שאבד והפיל בתוך רוח הבהמה וכו' ובשביל זה אנו אומרים פרשת הקרבנות בכל יום בשביל בירור זה וכו' אבל על ידי אמירת הקרבנות שאומרים אותו בשביל תשובה וכפרה על ידי זה מבררים כל המקומות שנפלו ונתערבו רוח האדם ברוח הבהמה ומתקנים ומעלים אותם" וכו' עי"ש. נמצא במעט זמן שמשקיעים בכל יום לאמירת סדר הקרבנות ניצולים על ידי זה מעונשים מרים בכף הקלע רח"ל. ועיין בספר כף החיים (נ"ב סק"א) שכותב: "כל סדר הדילוגים שיש בשו"ע הוא רק במקומות שאין אלא מנין אחד, משא"כ במקום שיש כמה מנינים פשוט הוא שאין לדלג ולהפוך הסדר שתקנו חז"ל עיי"ש.

המשך יבוא אי"ה

ביאת המשיח, עיין שיש"ק ג' תקנ"ט). ואכן הוא ותלמידיו החלו מאז לשים פתיל תכלת בציציותיהם. אולם הרב מטשערין לא קיבל את התכלת ולא הסכים לזה. בין תלמידיו מקובל הטעם לזה עפ"י מש"כ תלמיד האר"י הק' מו"ר ר' חיים וויטאל זצ"ל (פרי עץ חיים כוונות ציצית), דענין תכלת אין שייך עתה בגילוי רק בהעלם, עי"ש. ורמז לזה הרב מטשערין בספרו "פרפראות לחכמה" (תורה מ"ט, ט). ואכן נמנעו הוא ותלמידיו ללבוש את התכלת, וכן הרבה לא לבשו את התכלת כדי להוציא נפשם מפלוגתא כי 'שב ואל תעשה עדיף'.

כאן המקום לציין שבארץ ישראל אף תלמידי ראבר"נ זצ"ל (כהר"ר שמואל מאיר אנשין והר"ר לוי יצחק ועוד) לא לבשו תכלת, בהטעימם שב'אוקריינא' היה להם את התכלת של הרדזינער - שהסכים לזה ראבר"נ, משא"כ בארץ ישראל, אף שאומרים שעושים את התכלת בדיוק כהוראת הרדזינער, מכל מקום ראו הם כמה שינויים בתכלת ממה שהיה להם באוקריינא. [שמעתי שאמר ג' דברים: שהצבע שונה, ויורד מהבגד על ידי שפשוף, והשלישי לא שמעתי מהו]. ועל זה הרי אין הסכמת ראבר"נ, וללא הסכמתו לא רצו ללבוש את התכלת (ואף בבית רדזין יש בזה ויכוח גדול בין היורשים אם כיום עושים את התכלת כהלכה, ואכמ"ל). אמנם אף באותם שנים היו מאנ"ש שאף בארץ ישראל לבשו את התכלת כהרה"ח ר' שמואל הורביץ זצ"ל ועוד.

בשנים האחרונות נתפשט יותר ענין התכלת, וכהיום יש הרבה מאנ"ש הלובשים אותו, ואלו ההולכים, חלק נוהגים כשיטת הרמב"ם דהיינו לצבוע רק חצי חוט, וחלק כשיטת הראב"ד שצובעים חוט אחד שלם. [לא ידוע לי איך נהג ראבר"נ (ועיין שיש"ק ד' קנ"ה)]. כאן המקום לעורר דאין ללבוש תכלת סתם דהרי "אם לא יועיל לא יזיק". דהא עפ"י סוד אין ללבוש כלל תכלת כהיום. ואף תלמידי ראבר"נ לא לבשו סתם תכלת שלא הסכים ע"ז רבם, וכל אחד יעשה בזה כהוראת רבותיו. ואלו הלובשים תכלת לא יקחו אלא את התכלת של 'רדזין' ולא מסוגים אחרים שיש כיום בשוק אף אם נראה לנו לעיניים שהתכלת האחר יותר אמיתי כמו שמזכירים בראיותיהם וכו', מכל מקום אנו אין לנו אלא מה שקיבלנו מראבר"נ זצ"ל.

יש להוסיף בזה, שר' שמואל שפירא זצ"ל לא לבש תכלת בבגדו, אולם בסוף ימיו עשה לו מאן דהוא טלית עם תכלת ולבשו. לשאלת אחד מבניו אם אינו חושש לדברי הרב מטשערין, השיבו, דהסיבה שלא קיבל את התכלת הוא רק מפני שחשש ממחלוקת נוספת על ברסלב ולא מחמת הטעם שהבאנו לעיל - שאין ללכת תכלת עד ביאת המשיח. ונסיים בזה בדברי קדשו של מוהרנ"ת בליקוטי תפלות (תפלה מ"ט) "ויה"ר שתהא חשובה מצות ציצית שאנו עושים מצמר לבן, כאילו קיימנו גם מצות תכלת שבציצית, וכו' ואם היינו זוכים למצוא תכלת לציצית היינו מפזרים הון רב כדי לקיים המצוה בשלימות, אך בעוונותינו

אנשי הצדיק

תולדות ימי חיי אנשי שלומנו בדורות עברו

החסיד ר' אלעזר מרדכי רוזנפלד זצ"ל

בהתרגשות: "היודע אתה מי הרבי שלך? חמי ה'משעבינע' רב' לומד הרבה בספה"ק ליקו"מ ואומר שיש בו עמקות עצומה, ר' נחמן הוא העילוי של הרבע"ס! אומר חמי).

כשהגיע לפרקו חפץ בו אחד מגאוני וצדיקי ירושלים כחתן לבתו, אבל הוא לא רצה להיכנס לבית שאינו חסידי, לבסוף השתדך עם בתו של החסיד הידוע ר' שמואל הורביץ זצ"ל, ר' יעקב תפילנסקי התבטא על שידוך זה שהוא מתאים לחמוי (לזוהר פאסט זיך מיט זיין שווער).

לאחר חתונתו היה ר' שמואל צ'צ'יק מעירו כל לילה בחצות, והיה חוזר הביתה רק למחרת בערב לאחר ששקד כל היום ורוב הלילה על דלתי התורה והעבודה, הנהגתו היתה בקדושה מופלגת, ידוע שר' שמואל צ'צ'יק הפליג מאוד בגודל קדושתו שהיתה ממש כאחד מהראשונים, כמו"כ הנהגתו בכל הענינים היתה בזירות יתירה, כשקנה דירה ברובע היהודי היתה אפשרות לקחת הלואה נוחה מהבנק שנועדה במיוחד לתושבי הרובע היהודי אך הוא סירב מאחר שזה היה כרוך בחשש איסור ריבית, וזאת על אף שנאלץ לסבול אח"כ מדחקות איומה.

הוא היה דבוק בכל נימי נפשו לרביה"ק, היתה לו בקיאות גדולה בכל ספרי רבינו וכן בשיחות והנהגות ובעניני יחוס ומסורת, ר' משה בורשטיין זצ"ל אף התבטא פעם שכשר' אלעזר היה מדבר היה מה לשמוע, הוא עצמו התבטא פעם שאם יזוב ממנו דם לא יהיה זה כי אם ברסלב "ברסלב'ר בלוט"...

מאז היותו ילד חקר ודרש בענינים אלו, וחלק מהדברים אף העלה על הכתב (ראה מדור בית הגנויים), סיפר אחד מידידיו שהיה קורא לפניו מהליקו"מ בזמניו הקשים, שלפעמים היה ר' אלעזר מתקן מתוך זיכרונו כשחיסר משהו, כמו"כ ציין בהתפעלות אותו ידיד שאף פעם לא יכול היה לחדש לו שום שיחה או חידוש שכן הכל היה נהיר לו, הוא אף השאיר בכת"י חידושים על ליקו"מ בעיקר על תורות שמדברים אודות רפואה.

תדיר היה בשמחה, הוא ידע להשמיע מילי דבדחותא אף כששכב על ערש דוי, כמו"כ הקפיד על שיעוריו הקבועים במסירות נפש גם מתוך יסוריו הנוראים, עם החברותא שלו בשו"ע המשיך ללמוד עד לימים ספורים לפני הסתלקותו, מעניין לציין שהוא סיים איתו בהלכות אבילות...

את כל חיותו שאב מלימוד התורה הוא היה מתמיד עצום, והיה יושב ולומד שעות ע"ג שעות ברציפות, פעם ראה אותו אחד באיזה ביהמ"ד כשהוא יושב ולומד שעות ע"ג שעות ניגש אליו אותו אחד וסגר לו את הגמרא באומרו "עד היכן הגבול?" בתקופת חליו הקשה כשלא יכל לצאת מהבית ביקשו ראש הכולל שבו למד שיתאמץ לבוא מדי פעם לכולל כדי שיחיה את הכולל בלימודו, הוא עצמו התבטא פעם שהוא לא יודע אם יקבל שכר על לימודו מאחר שהלימוד עצמו מהווה עבורו

"אוצר כל כלי חמדה מעוטר כל כולו בכל המדות שבעולם זך הנפש ואציל הרוח... מדותיו הנעלות, ביראתו ועבודתו, נזירותו מכל חמדת תבל, בכל אלה היה מפליא את כל מכיריו... עבודתו שבלב בשפכו צקון לחשיו כבן המתחטא לפני אביו שבשמים היתה מעיין של השתפכות הנפש והתלהבות דקדושה, תפילתו חוצבת הלהבות היתה חטיבה של עבודת הקודש ספוגת שפע של מתיקות ודביקות לבבית טהורה צרופה ונרגשת" כך כותב אחד מידידי נפשו של ר' אלעזר מרדכי במלאות שלושים לפטירתו בנסותו לתאר את דמותו הפלאית...

ר' אלעזר מרדכי זצ"ל נולד לאביו הרב ר' דוד ז"ל ב' אייר "נצח שבנצח" תש"ה, ר' אלעזר מרדכי היה נצר מפואר למשפחה ותיקה בברסלב בהיותו נ"נ לשבעה מתלמידי רביה"ק. שלשלת היחוס הוא בן אחר בן לר' שמואל יצחק זצ"ל אב"ד טשערין (שם משפחתו היה רוזנפלד) וממנו הוא נכד ב' פעמים גם דרך בתו, וכן מהרה"ק ר' אהרן אב"ד ברסלב, ור' שמעון מקרימניטשאק תלמידו הראשון ושמשו של רביה"ק, ור' יודל מראשי ובנו ר' ישעיה שלום ממעודועדיקע, וכן ר' יעקב יוסף ליוברסקי (מחותנו של רביה"ק), ור' ישראל שו"ב שאיליו היחוס מגיע דרך ר' נחמן מטולטשין תלמידו המובהק של מוהרנ"ת. (ראה אילן מצורף)

את אורית החסידות ספג מינקותו בבית אביו ר' דוד שעוד זכה להכיר את חסידי ברסלב באוקריינה והשתתף בקיבוץ בר"ה באומן בשנים הקשות של הקומיניזם עד שנת תרצ"ו, כן קיבל הרבה מזקנו החסיד ר' משה בער רוזנפלד שהיה יהודי של מסירות נפש וחסיד ברסלב שורשי כן ספג הרבה מחמוי החסיד ר' שמואל הורביץ ומשאר זקני אנ"ש.

"מעולם לא היה ילד" - אמר עליו דודו - "מינקותו נחן ברגש רב ובהתבוננות על כל דבר... בהקשר לכך סיפרה אמו ע"ה, שבילדותו למד בת"ת בגבעת שאול מקום מגוריהם, והמלמד נהג לאסוף את ילדי הת"ת בכל בוקר, באחד הימים פנה אליה המלמד ואמר לה שאינו יכול לקחתו יותר, מפני שבדרך כשהוא מבחין בפרחים בצדי הדרכים עוצר הילד לידם ומתבונן בהם בהתפעלות עד שקשה לנתקו מהם. תכונתו זו באה לידי ביטוי בכל עבודותיו כשהכל נעשה מתוך רגש עצום ודבקות אמיתית לבורא עולם, מכריו מספרים שלא פעם היה נצפה בתפילת מנחה פשוטה כשהוא משתפך בדבקות עצומה ומזיל דמעות כמים, אף בימי מחלתו הקשה כשהיה לומד או מדבר מרבינו ז"ל לא היה ניכר עליו כלום משל מאומה לא קרה לו.

כשהמלמד ר' אהרן בצלאל טורנהיים זצ"ל לקחו להיבחר אצל החזו"א התבטא עליו החזו"א בפליאה "ראש קטן שמכיל כ"כ הרבה... בבחורותו למד בשיבת טשעבין והתעלה שם בתורה ובעבודה, ידידו הר"ר בנימין פראנק שליט"א מספר שהרבה בחורים נמשכו אליו מכיוון שהיה לדוגמא בתורתו ובחסידותו, (ואגב אורחא יש לציין מה שסיפר ר' אלעזר מרדכי בעצמו פעם ניגש אליו הגרב"ש שניאורסון זצ"ל ואמר לו

לקדושים אשר בארץ

חקר קברי צדיקים בא"י

שמואל מאיר חשין

סודות מאחורי הכותל (מאמר ראשון בסדרה)

בימים אלו של בין המצרים, מתגברת ומתעצמת אצל עמך בית ישראל הצפיה והכמיהה לבנין בית מקדשנו ותפארתנו, אבלים ודוויים אנו על הר ציון ששמים ושועלים הלכו בו, ומקוים שבזכות האבלות על חורבן ירושלים נזכה במהרה לראות בבנינה.

"הכותל המערבי" הוא השריד היחיד הגלוי לעין שנשאר לנו מבית המקדש, רבים פוקדים אותו במיוחד בשבועות אלו ובפרט בתשעה באב, אם כי אנ"ש האמונים על דרכו של רביה"ק מדקדקים להגיע אליו רק בשעות חצות לילה ולפנות בוקר, כאשר העיניים הבוכיות על גלות השכינה יכולות להשאיר בטהרתן, וכן יתכן שבכך גם ממעיטים במקצת את חיששו של הרה"ק מסאטמאר מחיזוק הציונים שגאוותם על חרבם.

כל יהודי יודע שאין מדובר בכותל גרידא, ובכל זאת קשה לשער כמה סודות ומסתורין טמונים בין אבניו, ביסודותיו, בתקורותיו וקשתותיו, גילויים הטמונים ונעוצים אי שם לפני למעלה מאלפיים שנה עם כינון ובנין בית המקדש ע"י דוד המלך ושלמה בנו. ספרים שלמים ניתן לכתוב על הממצאים, ויש לציין כי גם בימינו אלה הולכים ונתגלים עוד ועוד שרידים במקום. גם המעט שהעלינו על הכתב היה גדול מהמצע הקצר, חלקו הראשון לפנינו, ולחלקו השני נצטרך להתאזר בסבלנות לגליון הבא בעז"ה.

פגגר עלה, נפל ומת. כך השתלשלה ההשגחה הפרטית שהותירה את הכותל המערבי עומד על מכונו).

ויכוח זה נוגע גם להלכה למעשה, שכן קדושת כותל עזרה גדולה יותר מכותלי הר הבית, ואם אכן מדובר בכותל העזרה הרי אסור לנו, כטמאי מותים, להכניס ידים ואצבעות בין חרכי האבנים. אכן, גם אם מדובר בכותל הר הבית עדיין קיימת שאלה זו, וגם בזה נחלקו רבותינו, אולם המנהג הפשוט כפי שראינו ושמענו אצל זקני ירושלים שהעידו גם על אבותיהם ואבות אבותיהם, שלא חיששו להתקרב לכותל עצמו ואף הכניסו פתקי בקשה לתוך החרכים.

כמדומני שכיום אין זה חזיון נפרץ לראות יהודים חרדיים, ובפרט ירושלמיים, שכותבים פתקים ומכניסים אותם בין האבנים, למרות שמצאנו ענין זה בשם האור החיים הק', (מסעות ירושלים עמ' צ"ג בשם המנחת אלעזר ממונקאטש) ועוד, והדבר אומר דרשני. במחשבה שניה יתכן כי מאז התעורר הג"ר מעשיל גלבשטיין מחכמי ירושלים בשנת תרכ"ז לערך, לעורר שלא להכניס אצבעות לתוך הכותל, וכפי שהעלה בספרו 'משכנות לאביר יעקב', ואף מינה בתקופה מסויימת משגיחים שיזהירו את ההמון על כך – פסקו אנשי ירושלים להשים

"הנה זה עומד אחר כתלנו" דרשו חז"ל (שהש"ר ב,ד): "אחר כותל מערבי של בית המקדש, למה שנשבע לו הקב"ה שאינו חרב לעולם". גם גילה לנו רב אחא (שמו"ר ב): "לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי, שנאמר הנה זה עומד אחר כתלנו".

כותל העזרה או כותל הר הבית?

שאלה נשאלה במשך הדורות, האם מדובר בכותל העזרה או שמה בכותל התחום המקודש של הר הבית? ונחלקו רבותינו, מהם שהביאו והוכיחו שמדובר בכותל העזרה (ראה שו"ת הרדב"ז תרמ"ח ותרכ"א, הסובר כך) ומהם שטענו כי זהו כותל הר הבית. וכפי שאולי מרומז בקינות לת"ב (קינה יז לרבי אליעזר הקליר) "על פתח הר הבית החל לבא, ביד ארבעה ראשי טפסריו להחריבו, על צד מערבי לזכר השריד בו, וצג אחר כתלני ולא רב ריבו" (הכוונה לסיפור הידוע על ארבעת הטפסרים שאספסיאנוס פקד עליהם להחריב את בית המקדש, כש'פגגר' שהופקד על הצד המערבי השאיר את הכותל שלם בתואנה כי רק כך יידעו איזו אמפריה הצליחו להחריב... עונשו היה אכזרי מאד, אספסיאנוס צוה עליו לעלות לראש הגג ולהפיל עצמו, אם יחיה יחיה, ואם ימות ימות...

מפורש "כותל מערבי הוא הכותל אשר בנה דוד המלך עליו השלום", וכן כותב רבינו משה חאגיז (אלה מסעי): "כותל זה לא נחרב לעולם, יען הוא בנוי ומיוסד על היסודות שבנה דוד, שלא שלטה בהן יד האויב כלל... כאשר עינינו רואות שעדיין המה בקומתן, בציונם הן עומדים כאילו הן עכשיו נגמרו מיד האומן האלוקי אשר תקע ויסד אותם העמודים למאות דרך נס", לעומתם המהרש"א (סוכה נג.) סובר שדווקא שלמה המלך הוא זה שבנה את הכותל המערבי, וכן ישנם עוד דעות לכאן ולכאן.

אם נתבונן במציאות הדברים כיום, לאחר שבעוונותינו "ערו ערו עד היסוד בה" ו"ציון שדה תחרש" ורצפת הר הבית בימינו היא עד סלע היסוד, אנו רואים כי הכותל המערבי ברובו התחתון הוא למעשה היסוד של רצפת הבית, שמולא באבנים ועפר כדי ליישר על גביו את הרצפה הישרה. וכך רואים בשרטוטים שנעשו במשך הדורות האחרונים ע"י חוקרים נכרים שנכנסו לעומק קרקע הר הבית וחפרו את סודותיו. לאור זאת, אין שום מחלוקת בדבר, הרי אמרו חז"ל (סוכה נג.) שדוד הוא זה שבנה את הישיתין, דהיינו היסודות, ובעת החפירה נפתח פתחו של התהום ורצה לשטוף את העולם עד שבאה עצת אחיתופל להשקטו בזריקת חרס עליו כתוב שם ה'. אם כן אפשר ליישב שאכן את החלק התחתון של הכותל שהוא היסוד של הר הבית, בנה דוד המלך, ואילו את המושכו העליון, שהיה "הכותל" של הר הבית בנה שלמה בנו.

אם עינים חדות לכס אף תוכלו להבחין בשינוי שבין 7 שורות האבנים מרחבת הכותל ומעלה להם יש את צורת הסיתות המוכרת, עם קישוט מסויים בזווית האבן, לבין 4 השורות שמעליהם שהם חלקים ללא אותו סיתות, מה שמעלה את ההשערה שאלו נבנו בתקופה מאוחרת יותר, ולכן צורתם שונה. אגב, הנדבכים הקטנים שמעל לארבעת הנדבכים הללו נבנו רק במאות השנים האחרונות, וחלק מהם אף נבנו בשנת תרפ"ט ע"י המוסלמים שרצו בכך "להוכיח" את בעלותם על שטח הכותל כפי שמופיע בפרוטוקול "משפט הכותל" הידוע שהתקיים אז.

גילוי שכינה

כיום ישנה גם אפשרות להכנס לחלק המקורה של הכותל, אולם בשנים שעברו היתה גודלה של רחבת הכותל שעמדה לרשות המתפללים זעום למדי, וגם חלק זה הצטמצם עוד יותר כאשר כחמשה מטרים בצד השמאלי, היו מגודרים בקיר אבנים עם דלת סגורה ונעולה.

הסיבה לכך נוראה היא עד מאד: לפני מאות שנים התרחש בדיוק בנקודה זו 'גילוי שכינה' על ידי אחד מגדולי ישראל, ישנם הטוענים (ארץ חמדה לרי"מ שטרן) כי מדובר ברבי אברהם הלוי ברוכים שכידוע נגלתה אליו השכינה בכותל המערבי כשהיא לבושה שחורים ומייללת (ראה גם דברי החיד"א בשם הגדולים בערכו כי אין לפקפק באמיתות הסיפור), ויש הסוברים (ר"מ ריישר בספרו שערי ירושלים) כי זהו הרדב"ז שזכה במקום נשגב זה לגילוי שכינה. מאז התחילו היהודים להקהל ולהתפלל בבכיות נוראות דווקא במקום זה, ובפרט במנחה של ערב שבת כשהחזן עומד ליד אבן מסויימת שקבלה בידם כי אצלה התגלתה השכינה. הדבר הפריע במיוחד לשופטים

פתקים בכותל והדבר נשאר נחלתם של התיירים בלבד, על אף שכאמור לא התקבל האיסור להכניס אצבעות, וכן מתאמרי בשם המהרי"ל דיסקין והתורת חסד שנטו להתיר, וכן דעת המנחת חינוך וראה בארוכה בספר הר הקודש.

עמק הטירופיאון

בילדותי, כאשר התפללתי אצל הכותל המערבי, ניסיתי לא אחת לדמיין כיצד היה נראה הכותל המערבי בזמן שביית המקדש היה בנוי על מכונו... במוחי ניקרה תמיד השאלה על המקום שאני עומד עכשיו, האם כאן הסתובבו הכהנים והלוויים בדרכם לבית המקדש?

כדי להבין את התשובה נעלה תמיהה נוספת שמסתמא רוב הקוראים חשבו פעם עליה: "הר הבית" הרי אמור להיות "הר" מסויים שצריך "לעלות" אליו, והרי אנו יוצאים משכונת מאה שערים, "יורדים" לעיר העתיקה, ו"יורדים" את כל רחובותיה עד שבסוף "הירידה" נמצא הר הבית כאילו בתחתית העיר...

והאמת היא שבחפירות השונות התגלה כי אדמת רחבת הכותל המערבי, כמו גם האדמה שבתוך "המערה" שבמרכזה "קשת וילסון" עליו נרחיב בהמשך, מכסה ומסתירה מאתנו את "עמק הטירופיאון" כפי שהוא מתואר ביוסיפון ובעוד מקורות מזמן הבית. וכעת שימו לב: אנו עומדים כעת "על הגובה" לא פחות מכ-15 מטרים מעל קרקע הרחוב של העמק עליו צעדו היהודים בזמן הבית, האדמה אשר תחתינו הינה אדמת סחף ועפר, שבמשך הדורות כיסתה לחלוטין את העמק עד שלא נודע קיומו בכלל.

העיר העתיקה של ימינו היא בעצם "העיר העליונה" בו דרו רק עשירי העיר ובמערה התנוסס בית המלך (היכן שכיום ממוקם המבנה הנקרא 'מגדל דוד'), בינה לבין מפלס הר הבית הפרידה בקעה בעומק 25 מטרים! ומעליה התנוסס גשר אדיר הלא הוא רחוב השלשלת מעל ל"קשת וילסון" (ועל כך נרחיב בעז"ה במאמר הבא). רוב העיר ירושלים היתה בנויה דווקא בדרום הר הבית, באיזור שער האשפות והכפר סילוואן, ומשם אכן היו 'עולים' להר הבית שהזדקר על ראש ההר המבוקע מכל צדדיו. אם תרצו תוכלו להתבונן בקצהו הדרומי של הכותל המערבי, מול תחנת האוטובוסים, שם נחפרה האדמה עד לרצפת הרחוב מזמן הבית, מכאן המשיך הרחוב בערך אותו מפלס למרגלות הכותל.

ואכן, בתוך "המערה" (קשת וילסון) מצויים כמה 'פירים' (בורות) שנחפרו ע"י החוקרים בשנים שעברו כדי לגלות את המושכו של הכותל המערבי עד לקרקע הרחוב בזמן הבית, ואכן מצאו כי למעשה רוב הכותל המערבי, 19 שורות אבנים נמצאים כיום מתחת לפני הקרקע. יצוין כי שורות האבנים בתוך האדמה הולכים ומתרחבים ויוצאים מקו הכותל, עד למרחק כמטר וחצי, כך שהעומדים סמוך לכותל עומדים מעל לאבנים אלו. וכך אומר רש"י במפורש (יומא כח:): "ולפי שהחומה היתה רחבה מלמטה והולכת ומתקצרת ועולה".

הכותל – יסוד המקדש

ומכאן נוכל ליישב את המחלוקת אודות זהותו של בונה הכותל, בעוד הב"ח (או"ח תקס"א) כותב

המוסלמים בבנין 'המחכמה' המתנוסס משמאל לרחבת הכותל, והם מיהרו לבנות קיר אבנים ובכך מנעו את הגישה למקום והתפילה שם הופסקה. (כיום המקום בפניה השמאלית מימין הכניסה ל"מערה", לא הצלחתי לברר האם ישנה כיום מסורת על אבן מסויימת).

ואם הזכרנו את בנין המחכמה, יש לציין כי לפי 'יוסיפון' כאן היתה 'לשכת הגזית' שחציה בקודש וחציה בחול, וכן משמע מדברי המהרי"ט בקונטרס צורת הבית ועוד. אולם לרוב הדעות מקומה של הלשכה פנימה יותר ודרומה, בשטח שבין העזרה להר הבית. ואילו ר"י הורביץ בספרו מעלה את האפשרות שמדובר ב"בית יעקב" לשם היו נקבצים העדים שהעידו על חידוש הלבנה.

גילוי הכותל המערבי

מרחבת הכותל נשקפים חלונות עתיקים במעלה מבנה המחכמה, חלונות אלו טומנים סוד נוסף: מאות בשנים היה הכותל מכוסה באשפה, עד כדי כך שאפילו היהודים לא ידעו על קיומו, עדות לדבר ניתן למצוא בספר 'כפתור ופרח' לרבינו אשתורי הפרחי המזכיר כל הסובב את הר הבית (כולל קבר חולדה כפי שכתבנו בגליון הקודם) אולם אינו מזכיר אף לא מילה אחת על הכותל המערבי!!!

"סולטן סולימן" היה שמו של המלך שישב בבית מלכותו בשנת רצ"ז והשקיף מחלון ביתו אשר בבנין "המחכמה" (שימוש עד לתשכ"ז כבית המועצה המוסלמית), הלא הם החלונות הקיימים עד היום מעל הכניסה לקשת וילסון. באחד הימים כשהשקיף מחלון גילה אשה נוצריה מגזע הרומאים שהגיעה מבית לחם לזרוק את האשפה במקום זה, לאחר

שחקר אותה וגילה כי מדובר במזימה עתיקה כפי שקיבלה מאבותיה, החליט להפסיק אותה ולחשוף את הכותל, הוא פיזר מטבעות כסף לרוב על גבי האשפה והזעיק את עניי העיר שיבואו לחפש מטבעות ובד בבד לפנות את האשפה, גם הוא עצמו לקח סל ומגרפה וחפר, עד שבתום שלושים יום התגלה הכותל המערבי בתפארתו. הכותל נוקה במי וורדים ופקודה יצאה כי הזורק זבל במקום קדוש זה ענוש ייענש. לא פחות מ 38 גויים לא התאפקו וניסו לפזר אשפה במקום, העונש שהם קיבלו היה חסר תקדים: הם נותחו לנתחים ונקבעו במסמרים סביב לעיר!!! (ספר מדרש בחידוש ויניציה ת"א, וכן בספר אלה מסעי למהר"ם חגיז בשינויים קלים)

מאז ומתמיד חיפשו ומצאו יהודי ירושלים רמזים בכותל המערבי שהשכינה מייללת ובוכה על גלותה. השמועה אמרה כי בליל תשעה באב יוצא קול נהי ואנחה מבית המקדש, רבי יוסף כספי בספרו (כסף צרוף) מספר כי אף ניסה את הדבר מחלון ביתו בליל ט' באב, ולפתע נשמע "קול יללה גדולה מבית קודש הקדשים ותסמר שערות בשרי ואתעורר בבכי גדול עד כי נתעלפתי". היו כאלה שהצביעו על יונה צחורה הפורשת כנפיה ובוכה בקול עצוב כמשתתפת בבכי המקוננים על חורבן הבית. היו שנים שרבים מבין באי הכותל לא היו זזים מהמקום בכל יום תשעה באב כדי לזכות לשמוע את קול היונה על אחת מאבני הכותל.

מסורת אחרת הצביעה על תופעה פלאית שהתרחשה גם היא מידי שנה בליל תשעה באב, כל המנורות במסגדים אשר בשטח הר הבית כבו מאליהם בדיוק כאשר היהודים בכותל אחזובקינה "בלילה קדרווחשכו המאורות". כל עמל המוסלמים לשוב ולהאיר את האפילה עלה בתוהו. מעיד על זה רבי משולם מוולטירה באיגרתו משנת רמ"א "ודעו רבותי כי זה דבר שאין להסתפק בו, כי בכל שנה ושנה, כל הנרות שבעזרה נכבים מאליהם ואין יכולים לחזור ולהדליקם, והישמעאלים הם יודעים מתי הוא תשעה באב". גם רבינו עובדיה מברטנורא מתייחס לדבר וכותב "והנרות הדולקים בבית המקדש אשר שמעת שדועכו בליל תשעה באב – גם הלום שמעתי כזאת מפי השמועה אך אין אצלי דבר ברור".

ולפעמים אף ראו כי הכותל "בוכה", כך בשנת תרפ"ז לאחר רעידת האדמה הידועה, בפתאומיות זינק סילון של מים מבין אבני הכותל. ביום י"ט אלול שנת ת"ש, בעיצומם של ימי השואה האיומה, נפוצה השמועה כי שוב "הכותל בוכה", יום נהרו אנשים אל הכותל לראות בפלא, רבים לקקו בפיהם את טיפות המים שנראו בין האבנים ואף הביאו סירים למלאות אותם במים הנפלאים... גם לפני כעשר שנים רעש העולם כשפתאום התחילו לנבוע מים מתוך האבן הלבנה שבמרכז הכותל, הנביעה לא פסקה במשך תקופה ארוכה ורבים באו לחזות בפלא.

המשך יבוא בעז"ה

מקורות: אנציקלופדיה לענייני המשכן והמקדש, ספר ועשו לי מקדש, ספר ארץ חמדה ועוד.

האבנים שנוספו בפרעות תרפ"ט משמאל חלונות בנין המחכמה

מקום גילוי שכינה מאחורי הקיר הלבן משמאל

חידושים וביאורים בתורה הזמנית

הר"ר אברהם שלום שישא

אכילה בכשרות כראוי ובשמחה לפי המבואר בתורה י"ז

באות ג' מבואר, שלהכניע ולבטל כסילות השכל הוא על ידי האכילה כראוי, משא"כ אם אוכל כזולל וסובא שזה בחי' פגם המזבח, אזי יונקים הקליפות, דהיינו הכסילות יותר מהראוי, ואזי מתגבר הכסילות על השכל יעו"ש. הנה גדר "זולל וסובא" היינו כמו שהובא אצל הבן סורר ומורה (בפרשת כי תצא) והוא שאוכל דרך רעבתנות, וכמ"ש הרמב"ם ריש פרק ז' מהלכות ממרים, ופירש הרידב"ז (שם) בהלכה (ב') שלא בלע מה שהכניס בפיו עד שנתן אכילה שניה לתוך פיו שהוא דרך רעבתנות עיי"ש. אכן מה שכתב רביז"ל אכילה 'בכשרות כראוי' מהו פירושו? הנה 'בכשרות' היינו כפשוטו שנוהר ממאכלות אסורות, מנבלות וטרפות, משקצים ורמשים, וכו', וכמו שהובא בפרטות בליקוטי תפלות (תפילה י"ז) יעו"ש, אכן מהו פירוש 'כראוי' וראיתי בספר 'העצות המבוארות' להרה"ח ר' שמשון ברסקי ז"ל (ערך אכילה אות א') וז"ל "אכילה בכשרות פירושה היא שאפילו כשאוכלים מאכלים כשרים לפי ההלכה צריך לאכלם כראוי, במתינות ובישוב הדעת, ולא כדרך תאוות אכילה כזולל וסובא, היינו אותם מאכלים שאוכלים מהם יתר על המדה, הן בשר הן מאכלים אחרים שבאמת אפשר להסתפק מהם בפחות, רק מחמת תאוות אוכלים יותר מן השיעור הדרוש לקיום הגוף, והו' שנקרא זלילה, וכן כאשר שותים משקאות כשרים, היינו יין שרף, יין, שכר ושאר משקאות ששותים למעלה מן הנצרך, הרי זה בגדר סובא עכ"ל. הרי דס"ל דזולל וסובא הוא שאוכל יותר מכדי צרכו, ולא ס"ל לכאורה כהרמב"ם הנה"ל שזולל וסובא היינו שאוכל דרך רעבתנות.

ובספה"ק מאור ושמש (רמזי ט"ו בשבט דף ע"ט ע"ב) כתב וז"ל: הנה האוכל לשובע נפשו ומכלכל מעשיו במשפט לבל ימלא בטנו כפי מרבית תאוותו, רק מה שצריך לו בהכרח לצורך קיום גופו, אז מאשר אין מיעוט מלאים ביותר, הם מורידים המאכל בנחת, וההמסס טוחן המאכל כראוי ומתעכל כאשר יאות, והכח הדוחה הוא דוחה הפסולת לחוץ ואינם עולים אידים מעופשים למוחו, ולכן מוחו צלול ודעתו ישרה ומעשיו בנחת, ועל ידי זה הוא אהוב למעלה ונחמד למטה שיכול להשוות דעתו עם כולם עכ"ל. ואתי שפיר לפי המבואר בפנים שעל ידי אכילה בכשרות מבטל כסילות השכל עיי"ש, וזה שכתב 'מוחו צלול ודעתו ישרה' ודו"ק.

ולפי הנה"ל מובן היטב הסיפור על מוהרנ"ת זיע"א, שפעם בהיותו יושב על שולחנו ואכל מאכל העשוי מסלק "בארשט". ושאל אותו אחד מאנ"ש איזה עצה, ולא ענהו מוהרנ"ת, ושאל שוב את מוהרנ"ת, ושוב לא ענהו, ושאל עוד פעם, ענה לו מוהרנ"ת ואמר: איני יודע לשית עצות לעצמי אם לאכול עוד כף סלק אם לא, כי אולי כבר מספיק, ואתה רוצה שכבר אענה לך תיכף ומיד. (שיש"ק ב' תרמ"ח)

והנה מבואר בתורה שאפילו אחר אכילת איש הכשר בהכרח שיהיה לו בלבול הדעת קצת אחר האכילה וכו' עיי"ש, וראיתי בספר אורח מישור (על ליקו"מ) ומקורו מה'פרפראות', שמסביר שאע"פ שאוכל כראוי ובכשרות, מכל מקום עד שנתעכל המזון במעיו יש להם להקליפות אחיזה בהמאכל יעו"ש, ולפי הנה"ל אתי שפיר, שעל ידי שאוכל רק לפי

המדה ולא יותר, והמאכל מתעכל כראוי, אם כן יש לו בלבול הדעת קצת, משא"כ אם אוכל הרבה יותר מהמדה, שזה נקרא זולל וסובא לפי הנה"ל, אם כן אזי המאכל אינו נתעכל במהרה כראוי ואזי יש לו בלבול הדעת הרבה, כי הקליפות יש להם חיות מהמאכל כל זמן שלא נתעכל המזון וכנ"ל.

הנה כתיב בפרשת עקב "ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת". ובתורה ל"ט כותב רביז"ל על זה הפסוק שצריך לשדד ולשבר הבהמיות שלו המתאוות לאכול, כי עיקר הרעבון הוא לבהמיות יעו"ש. וברש"י שם-ואכלת ושבעת- שתהא הברכה מצויה בפת בתוך המעיים ע"כ. והיינו שאוכל קמעה ומתברך במעיו, וכמ"ש רש"י בפרשת בחוקתי על הפסוק ואכלתם לחמכם לשובע יעו"ש. ולפי המובא לעיל אתי שפיר מש"כ לפני הפסוק ונתתי עשב וגו' - ואספת דגך ויצהרך - "ויצהרך" היינו שמן - ושמן מרמז על השכל כמבואר בליקו"מ (תורה ד' ט') והיינו שעל ידי שאכל קמעה מקבל שלימות השכל וכנ"ל ודו"ק.

והנה בקיצור שו"ע סימן ל"ב סעיף כ"ב מבואר שעל ידי שהאדם אוכל בטוב לבב ובשמחה, היא סיבה לגדל החום הטבעי ולעכל מאכל ולדחות המותרות ולחזק אור העינים וכל ההרגשות וגם יתחזק כח השכל עכ"ל, והיינו כנ"ל שע"י שהמאכל מתעכל כראוי ודוחה המותרות וא"כ אין להקליפות אחיזה בהמאכל ולכן נתחזק כח השכל.

ולפי המובא בפנים בתורה נמצא שאם יש לו שלימות השכל אזי גם המעשים שלו כראוי, כי על ידי מעשים רעים נתחשך שכלו בכסילות כמובא בפנים, ולפי זה אתי שפיר הרמז בפסוק "לך אוכל בשמחה לחמך וכו'" כי כבר רצה האלוקים מעשיך - והיינו שעל ידי אכילה בשמחה זוכה לקבל שלימות השכל וכנ"ל, וממילא יש לו גם מעשים רצויים וכנ"ל וא"ש בס"ד.

חבורת "חברים מקשיבים" שע"י כולל חצות "אורות הנחל"

נמסר ע"י משה אייזיק שפירא

סעיף א: "והצדיק מחפש תמיד ומוצא ההתפארות שיש בישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות".

עפ"י המבואר בדבריו הקדושים בזה, ניתן להבין היטב מה שידוע שרבינו הק' כינה את הרב מבארדיטשוב וצוק"ל בשם "פאר הדור", כי כידוע עסק הרב הנה"ל כל ימיו בחיפוש הנקודות טובות וההתפארות שכבל אחד מישראל וכידוע הרבה סיפורים מזה, לכך זכה למצוא התפארות, עד שקיבל בעצמו הכינוי "פאר הדור".

סעיף ג': "ועל כן אפילו אחר אכילת איש הכשר, בהכרח שיהיה לו בלבול הדעת קצת, אך צריך ליתן חיות לקליפות כדי חיונו ולא יותר"

בשימות לב, יש בדבריו הק' נקודה חשובה ויסודית הנחוץ מאד לידיעת כל יהודי באשר הוא. כי מדבריו הקדושים אלו מוכח שכל ניקת וחיות הקליפות הוא מבבלול הדעת, ולהיפך כל הכנעתם הוא עיי"ז שמתגברים על הכסילות וזוכים לדעת צלולה, ומכך רואים חשיבות גדולה להרבות בדעת דקדושה הן לכל אחד לעצמו שישתדל להרבות ולהגדיל דעתו

בידיעות דקדושה, הן להשפיע לאחרים דעת דקדושה, שע"ז מכניעים הקליפות והסט"א, ויה"ר שבמהרה יקויים הפסוק "ומלאה הארץ דעה את ה'" בב"א.

סעיף ו': "וזהו לתקן עולם במלכות שדי"

על פי דבריו הק' בפנים מובן גם מה שמתחילים את התפלה הנ"ל של "וע"כ נקוה וכו' לראות מהרה בתפארת עוזך וכו', שע"י שזוכים לכל התיקונים המבוארים בפנים זוכין ל"תפארת עוזך" היינו לגילוי ההתפארות של כל יהודי כמבואר בפנים, וכן זוכין ל"עוזך" היינו ליראה. וכמבואר בפנים בסוף אות ח' שעזו זה בחי' יראה. (ושוב ראינו שהדברים מבוארים היטב בספה"ק באבי הנחל עיי"ש).

חיים צ'צ'יק

אכילה בקדושה עפ"י תורה י"ז

בסעיף ג' כותב רבינו: "והתיקון לזה, להכניע ולבטל כסילות השכל, הוא על ידי בחינת מזבח, כי עיקר יניקת הכסילות, דהיינו הקליפות, הוא רק מבחינת מזבח היינו בחינת אכילה, כי שולחנו של אדם מכפר כמזבח, ומשם עיקר יניקתם, ועל כן אפילו אחר אכילת איש הכשר, בהכרח שיהיה לו בלבול הדעת קצת אחר האכילה, וכו' ועל כן על ידי אכילה בכשרות נכנע הכסילות, ונתרומם השכל, וכו' אבל כשאוכל כוולל וסובא, שזה בחי' פגם המזבח, אזי יונקים הקליפות, דהיינו הכסילות, יותר מהראוי, ואזי מתגבר הכסילות על השכל, אבל על ידי אכילה כראוי נכנעין כנ"ל" עכ"ל.

ועי' בליקוטי תפלות על תורה זו שענין פגם האכילה מתחלק לשני ענינים: א'. עצם המאכלים שיהיה בכשרות על פי כללי תורתנו הק'. ב'. שהאכילה תהיה כראוי לאיש הישראלי. וז"ל (תפילה י"ז): "ותהיה בעזרנו ותשמרנו ברחמיך הגדולים, ותצילנו מכל מיני מאכלות אסורות, הן מאיסורין דאורייתא, הן מאיסורין דרבנן, ותשמור אותנו תמיד, שלא יארע לנו שום מכשול לעולם ח"ו, ולא יבוא לתוך פינו שום מאכל האסור לנו. ועזרנו והושיענו ושמור את נפשנו, שנזכה להיות ניצולים ופרושים ומובדלים לגמרי מכל מיני מאכלות אסורות, מנבלות וטרפות, משקצים ורמשים, מבשר בחלב ומיין נסך, מחלב ודם, מגיד הנשה ואבר מן החי, ומפת של עכו"ם ומבישולי עכו"ם, ומשאר כל מיני מאכלות אסורות, מהם ומתערובותיהם, וממשהו חמץ בפסח וכו'".

ובקטע אחר: "ונזכה מעתה לאכול בקדושה ובטהרה, וכו' ונזכה להכניס אורחים הגונים על שולחנו, וליתן חלק מסעודתנו לעניים הגונים, וזכנו ללמוד תורה על השולחן, ויהיה השולחן שלנו שלם בכל מיני שלמות דקדושה, בלי שום פגם כלל, ונזכה לקיים מצות נטילת ידים, במים ראשונים ואחרונים כראוי בשלימות, ונזכה לקדש ידנו על ידי נטילת ידים, ויומשך עלינו קדושה וטהרה שלמה על ידי נטילת ידים ראשונים ואחרונים. ותעזרנו לברך ברכת המוציא וברכת המזון וכל ברכת הנהנין תחלה וסוף בכוונה גדולה כראוי בקדושה ובטהרה, ונזכה על ידי אכילתנו בקדושה, להכניע ולבטל כסילות דעתנו וכיעור מעשינו" עכ"ל.

ועי' חיי מוהר"ן (תקט"ו): "הזהיר שלא לאכול בהלעטה היינו במהירות כדרך גרגרן, כי זהו בחינת 'הלעיטני נא', רק להרגיל עצמו לאכול במתינות בישוב הדעת ובדרך ארץ, כדרך שאוכלין בדרך ארץ כשיושב אדם חשוב על השולחן, כך יאכל תמיד אפילו כשאוכל לבדו" עכ"ל.

ובתורה ז' תנינא כותב רבינו, שעיקר היראה באה לאדם בשעת האכילה, והאדם מסוגל לקבל הארת הרצון גדולה כזו בעת האוכל עד שמרוב השתוקקות לאביו שבשמים תתפרץ צעקה מקרב לבו: "בינך מיר, איך וויל זיין א איד!" (= קשור אותי, אני רוצה להיות יהודי). וזה

בוודאי רק כשאוכלים בדרך ארץ במתינות, אז אפשר לזכות להארת הרצון ולכל המדרגות.

ועי' בתורה ס', שיש כאלה שהם בבחינת שינה על ידי

תאוותיהם, שהתאוות מרדימות אותם. אך יש כאלה שהם יהודים כשרים רק על ידי אכילה שאינה מבוררת הם נופלים לבחינת שינה. מכאן רואים כח האכילה הן לטב והן להפיק ח"ו. וכמו אצל השני למלכות כשחפיש את הבת מלכה מצא תפוח נאה ואכל אותו ונפל לשינה, ולאחר מכן על ידי שראה את הנהר בצבע היין נפל עוד פעם לשינה עמוקה יותר. וידוע ש'שני' ר"ת ש'ורש נ'שמות י"שראל הוא הצדיק, שהאכילה ושתיה הפילו גם צדיק גדול כזה לבחינת שינה. רואים מכאן כמה גדול כוחה של אכילה; כי הרי כל תיקון העולם בשלמותו היה צריך להיות על ידי השני למלכות, ונפילתו היתה דוקא על ידי אכילה.

וידוע הסיפור על ר' אברהם שטרנהרץ זצ"ל, שהיה יתום מינקותו - אמו ע"ה שהיתה בתו של הרב מטשערין, נסתלקה סמוך ללידתו, ואביו ר' נפתלי הירץ, שהיה עדיין אברך צעיר, נשא אשה בשנית. ור' אברהם עשה את שנות צעירותו בנדידות מבית סבו הרב מטשערין, לבית אביו. בטשערין שהה כמה שנים טובות, בלמדו אורחות חיים אצל הרב מטשערין, בין היתר הורה לו שאם יבקשוהו אנשים רחמנים לאכול אצלם לא יסכים לזה, זולת אם ר' אברהם בערניו נכד רבינו יבקש אותו ילך אצלו. ואכן, כאשר ר' אברהם בערניו הזמינו לסעודת צהריים, ניאות מיד ללכת.

ר' אברהם בערניו היה עשיר גדול, והוכן עבורו ארוחה מכובדת, תוך כדי הסעודה התבונן ר' אברהם שטרנהרץ בהנהגותיו של ר' אברהם בער והתפעל מאד מהם, הוא הבחין כיצד הוא תוחב כף בצלחת וכשהיה מגיש את האוכל לפיו, הניח את הכף על השולחן והרים את עיניו להשי"ת, ושוב נוטל כף ומכניס המאכל לפיו, מניח את הכף, מגביה עיניו להשי"ת... וחוזר חלילה, כך נהג בכל ארוחתו, מעולם לא אכל כף אחת אחר השניה ללא הפסק וללא שְׁנִי' עיניו להשי"ת בהשתוקקות וכיסופים ובמחשבות נעלות.

ר' אברהם התפעל מאד מהנהגה זו, וכאשר סיפר זאת להרב מטשערין, אמר לו: "בעבור זה הצעתי לך ללכת לאכול אצלו כי ידוע ידעתי איך שר' אברהם בערניו אוכל, ורציתי שתלמד ממנו סדר אכילה..."

היצא לנו מכל זה: שצריכים להתחזק בדבר זה ולגשת להאכילה באופן אחר לגמרי ממה שאנו מורגלים, והעיקר על ידי תמימות ופשיטות; דהיינו ליטול ידים כהלכה, לברך במתינות מילה במילה, לאכול בדרך ארץ כנ"ל וללמוד בשעת האכילה. כידוע המשנה באבות: שולחן שלא אמרו עליו דברי תורה וכו'. ולחשוב תמיד שאני אוכל כדי שיהיה לי כח לעבוד את ה', אז נזכה להארת הרצון המופלג המובא בתורה ז', עד שנצעק בקול חזק מעומק הלב "גיוואלד! בינך מיר, איך וויל זיין א איד!!!", ה' יזכנו, אמן.

יחיאל מייכל הלוי חזן

ב"תורה הזמנית - תורה י"ז" הנלמדת עתה, מבאר רבינו שאהבה ויראה מקבלים מהצדיק, וכשנחשך אצל האדם היראה והאהבה זה מחמת שנחשך אצלו אור הצדיק, וזהו מחמת עכירת המעשים וכסילות השכל, שעל ידי מעשים רעים נתחשך שכלו בכסילות, והתיקון לזה הוא ע"י בחינת מזבח היינו בחינת אכילה. ואז כשהמזבח כתיקונו היינו "שהאכילה בכשרות כראוי" אזי נכנעים הקליפות היינו הכסילות ונתרומם השכל.

הנה רבינו הקדוש מלמד אותנו פה סודות נפלאים בעבודת ה' איך שצריך כל אדם לראות שיתגדל ויתרומם שכלו ויכניע הקליפות והכסילות, ועי"ז יאיר לו אור הצדיק ויקבל ממנו האהבה והיראה וכו', ונותן לנו עצה לזה "אכילה

עתה) (אות נ"ט)

עיקר תיקון האכילה שתהיה בשמחה כמ"ש לך אכול בשמחה לחמך – היפך בעצבון תאכלנה, ועיקר קדושת האכילה הוא ע"י עזות דקדושה שהוא בחינת שמחה, וזהו כשזוכין לשמחה בשם השם דהיינו שאוכל בקדושה לשם ה' שיהיה לו כח לעבוד את ה' יתברך. (אות ס"ח, ע"ד, ק"ל)

הנפש הוא כח המושך שמושכת עצמה למעלה להיכלל בהשם יתברך, והגוף הוא כח המכריח שמעכבה ומונע אותה, וצריך שתהיה כוונת האכילה שזוכה ע"י שיהיה לו כח להודות ולהלל לשמו יתברך ולעבוד אותו יתברך כראוי, שע"י יחזור וימשך לשורשו ויהיה נגמר כוונת הבריאה, וכח המושך הוא בחינת הטוב שבמאכל שע"י שאוכל בכוונה זו מיד מתגבר עליו כח המושך וחושק האדם ונכסף לשורשו בתכלית התשוקה, וזה בחינת הארת הרצון שצריך האדם ליזכות בשעת האכילה. (אות פ', קצ"ז)

עיקר תיקון האכילה בקדושה הוא ע"י התקשרות לצדיקים, ועיקר הברורים ביותר הוא באכילת בשר שהוא ממניחי שיש בהם חיות ונפשות, ועל כן בוודאי אי אפשר לאכול בשר כראוי לברר הנפשות והניצוצות הקדושים שיש בבשר כי אם ע"י התקשרות לצדיקים, וע"כ אמרו רז"ל עם הארץ אסור לאכול בשר. (אות ק"ט, קצ"א)

צריך להיות איש חיל ולהתחזק בהתחזקות ושמחה בעת האכילה, לידע ולהאמין שהשם יתברך עמו ואצלו וסמוך לו כי מלוא כל הארץ כבודו, נאע"פ שעדיין לא זכה לאכול כראוי בשלימות, עכ"ז מאחר שאכילתו בכשרות ובהיתר ומבשר תחילה וסוף, אז דייקא ע"י השמחה הזו זוכה להארת הרצון שישתוקק אז דייקא להשי"י ברצון מופלג מאוד. (אות קפ"ז)

עיקר כוונת האכילה צריכה להיות בשביל הנפש דייקא, דהיינו שיתגלה אחדותו הפשוט יתברך מתוך פעולות משתנות. (אות קצ"ח)

וזה עיקר כוונת אכילה דקדושה כדי להשלים הדעת והמח על ידה בבחינת צדיק אוכל לשובע נפשו בחינת והשביע בצחצחות נפשו. (אות ר"ג)

בספה"מ ערך אכילה א': "ממה שאתה אוכל תשייר, כדי שיחול ברכת ה' במוזנותך".

תם ולא נשלם. ויש עוד הרבה ענינים הקשורים לענין אכילה הן הלכות והן מוסר וחסידות ובע"ה נביאם בפעם אחרת בל"ג.

והעיקר ליזכות לכל הנ"ל הוא רק ע"י תפילה "ולא עליך המלאכה לגמור ואי אתה בן חורין להיבטל הימנה".

שמואל שפירא

רבינו אומר בתורה י"ז, שרק ע"י הצדיק מקבלים יראה ואהבה, אהבה זה נקרא שאדם מתקרב לשני ויראה נקרא שאדם מתרחק מהשני, ורואים שכמה שהדורות יותר קודמים, הצדיקים אפי' שהיה להם מכשולים אבל כ"כ היה להם אהבה כ"כ היה להם קירבה לה', הם היו שלמים עם ה' שום מכשול לא הפריע להם, לא היה להם שום חלישות הדעת, היות שהיה להם את הנקודה של אהבה, היה להם נקודה של קירבה לה', היו חזקים ברוחם, אז שום מכשול לא הפריע להם אדרבא הם יותר התקרבו לה', ובסוף התגלה שהכל נתהפך לסובה. אבל כמה שהדורות יותר מתאחרים, ההנהגה יותר ביראה, כי זה שהדורות יותר מתאחרים – אומר שם רבינו בתורה י"ז – זה יותר ענין של עשייה, של תפארת, שצריכים לגלות את ההתפארות שיש להשי"ת עם עמו ישראל, ענין של יראה, אנשים יותר מופחדים, היום אדם מרגיש מאד מרוחק אפי' שיהיה הכי טוב הוא מרגיש מרוחק, ו(שם) יש יו"ד כזה למעלה מכל העולמות והוא אומר לבן אדם [מצד אחד הוא אומר לו

בכשרות", סתם רבינו הדברים ולא פירש, והנה אח"כ אומר רבינו שבחינת פגם המזבח זה כשאוכל כוולל וסובא, אזי אנו יודעים כבר שאכילה בכשרות צריכה להיות הפוכה מוולל וסובא, ובכל זאת לעובדא ולמעשה מה נקרא אכילה בכשרות, ע"כ בס"ד לקטתי האומרים ליקוטי בתר ליקוטי מכל ספרי רבינו ומוהר"ת בענין העבודה הגדולה של אכילה בכשרות, וזה החלי בע"ה:

בקיצור ליקו"מ (י"ז) כתב על ידי אכילה בכשרות "שאוכל במתינות ואינו אוכל בדרך הלעטה" ע"י נתתקן השכל ונכנע הכסילות.

ובליקו"מ (י"ז) מתפלל על כמה ענינים הקשורים לאכילה א. שזוכה לשבר תאוות אכילה ב. על ענין כשרות המאכלים כפשוטם ג. על המצוות התלויות בענין סעודה ד. שזוכה לכון בברכת הנהנין, ובעצם מוהר"ת בתפלה זו מדבר מכל הנקודות השייכות לאכילה, שבהשלמות כל הענינים האלו זוכים לאכילה בכשרות "כראוי", אך אנו נתמקד יותר בענין של אופן האכילה וכוונת האכילה ואפילו שרק על ענינים אלו לבדם יש הרבה מה לדבר אך מפני קוצר הדף נקצר כפי האפשר:

בליקו"מ רנ"ז "כשאוכל יותר מכדי צורכו זה האוכל מזיק לו".

ובליקו"מ רס"ג ושיחות הר"ן קמ"ג כשאוכל אכילה יתירה יותר ממה שצריך, הוא מעשה בהמה שאוכלת ולועסת כל היום וע"י נופל לאהבה ויראה נפולה.

קיצור ליקו"מ ס"ב ב': "הברור של המאכלים הוא ע"י אמונה, וכשיש לו אמונה בשלימות יוכל להיות ע"י אכילתו יחוד קוב"ה ושכינתיה".

ושם סימן פ"ח ב': "ומאוד צריכין לזהר בברכת הנהנין, בפרט בברכת הפירות כי יש בהם אבידות הרבה שצריכין לבררם ולעלותם".

ובחיי מוהר"ן תקט"ז: "זהיר שלא לאכול בהלעטה היינו במהירות כדרך גרגרן, כי זהו בחי' הלעטיני נא, רק להרגיל עצמו לאכול במתינות בישוב הדעת ובדרך ארץ כדרך שאוכלין בדרך ארץ כשיושב אדם חשוב על השולחן, כך יאכל תמיד אפי' כשאוכל לבדו".

מכאן ואילך ליקטנו בע"ה מספר "אוצר היראה" ערך אכילה:

וע"כ צריכים להמשיך על עצמו בושה גדולה בשעת אכילה, עד שיבוש להושיט המאכל לפיו. כדי ליזכות אז דייקא לחיים נצחיים בחינת ענוה האמיתית בחי' תשובה בחי' שפלות שזוכין ע"י הבושה הנ"ל. (אות ו' ואות קס"ו)

אפילו האדם הפשוט שאינו זוכה עדיין שתהיה אכילתו בבחינת מאכל אדם בשלימות, גם הוא, אם יהיה איש חיל ולא יהיה עצל שקורין שלימולניק, יכול להתגבר בשעת אכילתו שיעלה הכל לשורשו ושיזכה ע"י האכילה להמשיך על עצמו הארת הרצון המופלג וכו', כי כל אדם יכול ליזכות לזה בכח הצדיק האמת שמאיר בו הארת בן ותלמיד. (אות כ"ג ואות קפ"ו)

צריך למעט בתאוות הטבע ולאכול לקיום הגוף בלבד, והאנשים הכשרים הרוצים לילך בעקבות הצדיקים הגדולים ששברו לגמרי תאוות אכילה, צריכים עכ"פ להרגיל עצמן למעט באכילת פירות ומגדים, (וכבר אמרו רז"ל (מובא בתוס' כתובות ק"ד ע"א) "עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו") (אות ל"א)

וע"כ צריכין לברך ברכת הנהנין בכוונה גדולה תחילה וסוף, ובפרט ברכת הלחם שהוא עיקר חיות האדם ומברכין עליו המוציא וברכה"ז, וצריכין לדקדק ולכוין בהם מאד, כי עיקר הברור בשלימותו הוא בשעת האכילה ואז דייקא עולין הניצוצות הקדושים שהם בחינת החיות והטוב שבמאכל וכו'. (אות מ"א ואות מ"ב)

עיקר תיקון האכילה בקדושה הוא ע"י צדקה, וע"כ צריכין להפריש צדקה קודם האכילה ולהזמין לעני על שולחנו. (וכן מבואר ביתר אריכות בתורה הנלמדת

שכלו שיזכה להרגיש אור הצדיק, ומבאר שם שזה ע"י תיקון המזבח, היינו ע"י שנעשין גרים, וזה ע"י צדקה, והעיקר ליתן צדקה לצדיקים אמיתיים ולעניים הגונים שכלולים מכמה נפשות ישראל עיי"ש. וע"ז זוכין לשמוע

הדיבור של הצדיק "ושמעו הולך בכל המדינות" ואז מוצאים בספריהם היפך אמונתם "וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי" ואז נזכר הטוב הכבוש שם מהיכן בא "והמה היוצרים יושבי נטעים עם המלך במלאכתו" כי הקב"ה נמלך עם נשמות ישראל לברוא את העולם, היינו שמתעוררים מגודל האהבה שמתראה להם הקב"ה שמחשיבם ומחבבם כל כך וכו' וכו', וכמו שמבואר באמצע סעיף ו' שם "ואזי נזכר זה הטוב את מעלתו איך שהוא ממקום עליון מאד וכו' (אהבה) ואזי מתחיל זה הטוב להצטער ולהתנגע (יראה) ורוצה להמשיך ולחזור למקומו וכו'". וזהו גבי גרים, וגם לגבינו וכמו שמביא שם עה"פ זה יכתוב ידו לה' אלו בעלי תשובה ובשם ישראל יכנה וכו' עיי"ש. מכל זה רואים איך שמגודל האהבה באה אליו היראה שרוצה לשוב ולחזור למקומו.

עוד נראה לי לדקדק בהתורה הזאת על פי הכלל שצריך לחזור מרישא לסיפא ומסיפא לרישא. דהנה נראה קצת קשה הלשון בתחילת התורה בסעיף א', "כי יראה ואהבה אי אפשר לקבל כי אם על ידי צדיקי הדור, כי הצדיק וכו'". והלשון "כי" משמע שבא להסביר איזה ענין והקדמה שכבר הקדים מקודם וכמו לדוגמא בתורה א' שכתב שם כי איש הישראלי צריך תמיד להסתכל בהשכל של כל דבר שבא להסביר ההקדמה איך ע"י התורה נתקבלין כל התפלות וכל הבקשות, ובאמת המעיין בתורה נ"ד יראה ג"כ שמתחיל בדרך זה, ואולי כך הוא דרכו לפעמים ואולי אפשר לומר דמוסב עה"פ, שמביא מקודם את שני הפסוקים בשלימות (וראה בתורה נ"ד שמביא פסוקים אבל לא בשלימות לגמרי) "ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו - הצדיק - בשקו וגו', ויאמר להם יעקב אביהם אותי שכלתם יוסף איננו וגו'" ולפי פירושם שמפרשים בסוף התורה היינו אחר שלומדין כל התורה, ורואים איך שהצדיק מגלה היראה ואהבה ואת פירוש הפסוק, שכשהם כלי המעשה איך שמרגישים שכל השק והחושך שהיה על היראה ואהבה זה מחמת שק וחושך שנחשך להם אור הצדיק, עתה חוזר ומשמיע ומספר מחדש איך שהצדיק מגלה היראה ואהבה, ועי"ז בעצמו מאיר לו אור הצדיק שעל ידו יוכל לבוא לתכלית הטוב ולהבין ולראות ולטעום אורו הגדול.

יה"ר שנוכח שיתגלה היופי והפאר והחן של כל העולם, "שכשזה היופי והפאר נתגלה בעולם, דהיינו כשזה הצדיק שהוא היופי של כל העולם נתפרסם ונתגדל בעולם, אזי נפתחין העיניים של כל העולם וכו' שכל מי שמתקרב ונכלל בזה החן האמת נפתחין עיניו, ורואה ומסתכל על עצמו איך הוא אוהו בכל וכו' וגם יכול לראות ולהסתכל בגדולת השם וכו'" (תורה ס' תנינא), ויקוים לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר' אמן. ומי שלא זכה לראות היראה... שהיתה מונחת על פניו תמיד לא ראה יראה מעולם והיה עליו כל מיני חן שבעולם והיה מלא יראה ואהבה... וקדושה נפלאה ונוראה בכל איבר ואיבר והיה מופשט מכל המידות והתאוות רעות שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב (חיי"מ רמ"ג בסופו).

על ידי תמימות ופשיטות; דהיינו ליטול ידיים כהלכה, לברך במתינות מילה במילה, לאכול בדרך ארץ כנ"ל וללמוד בשעת האכילה. כידוע המשנה באבות: שולחן שלא אמרו עליו דברי תורה וכו'. ולחשוב תמיד שאני אוכל כדי שיהיה לי כח לעבוד את ה', אז נזכה להארת הרצון המופלג המובא בתורה ז', עד שנצטק בקול חזק מעומק הלב "גיוואלד! בינד מיר, איך וויל זיין א איד!!!, ה' יכנו, אמן.

שמואל פוקס

להאיר הטוב הכבוש בדיבור אמונה של הצדיק

נשתדל להאיר לנפשינו ימים אלו של נחמה וגאולה להמשיך לנפשינו גאולת ופדות נפשינו על ידי שנקשיב ונאזין ל"דיבור אמונה" שמנחיל לנו בתורה

אתה הולך לכליון ומצד שני] אתה באמת לא מרוחק רק שמתי אותך במקום הכי מרוחק, 'ותהי האמת נעדרת' 'כי שחה לעפר נפשינו דבקה לארץ בטנינו' שאדם מרגיש מאד מאד מרוחק, בא הצדיק ואומר, שאפי' שם שאתה כ"כ מרוחק, ואתה כ"כ מרגיש יראה, אפי' משם גם תרצה את ה' ותאהב את ה', אז הוא נותן לו ביראה הכי גדולה, ביראה הכי מרוחקת מהשורש, ביראה רעה שלא שייך שם אפי' יראה, הוא לא יכול אפי' לפחד מה', הוא כ"כ שבור בעיני עצמו, הוא כ"כ מופחד ביראות רעות שאפי' ליראה פשוטה הוא לא יכול להגיע, הוא לא יכול להרים את היראה לשרשה. והצדיק שזכה לחברון 'וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים' שארץ ישראל יש שם את העשירות הכי גדולה בעולם שאפי' אדמת טרשים שבא"י זה לפני צוען מצרים, [כגן ה' כארץ מצרים בואכה צוער], שהצדיק יש לו כזה עשירות כזה צדקה, יש לו כזה אויר הנח והוך, שהוא יכול לתת לבן אדם כזה קירבה, שהוא אומר לו: שאפי' שאתה הכי מרוחק, כי כשאדם יש לו יראה רעה, מה שהוא רק יעשה הוא רק יעשה כדי לצאת ידי חובה, הדורות כ"כ התרחקו מאהבה, עד שנהיה יראה כזאת שרוצים רק לצאת ידי חובה, הדורות הקודמים הם רצו את ה', הם לא רצו רק לצאת ידי חובה שלא יהיה להם גיהנום, כמה שהדורות יותר מתאחרים מוליכים את העולם בדרך יראה שרוב העולם רוצים רק לצאת ידי חובה כדי שלא יהיה להם גיהנום, עד שבאנו לדור האחרון הזה שמרוב הפחד הוא בטוח שיהיה לו גיהנום, אז גם יראה לא יכול להיות לו, זאת אומרת, שאנחנו בקליפה הכי חיצונית ששם אפי' יראה לא יכול להיות לנו, ושם הצדיק אומר אני יאיר לך לתוך היראה הכי חיצונית בעולם שנדמה לך שאתה הולך לכליון, דווקא מהיראה הזאת אתה הכי יכול לאהוב את ה' אפי' שאני מרגיש הכי מרוחק ממך והכי לא שייך אליך ואפי' שאני לא מצליח לעשות שום דבר ואפי' שאני בדרך לכליון גמור אעפ"כ אני רוצה אותך, אני לא יתרחק ממך, אני לא יעזוב אותך אפי' שיש לי יראה כזאת זה יראה הכי גדולה שהיתה מעולם, ואהבה הכי גדולה בעולם, זה לא אהבה כמו הדורות הקודמים, שהם רצו רק קירבת ה', אבל לפי היראה הכי גדולה זה האהבה הכי גדולה, אפי' שאתה תראה לי שאני לא שייך לשום דבר אעפ"כ אני לא יעזוב אותך, ה' יזכינו להתקרב לרבינו הק' ושיאיר אצלינו אורו הגדול המאיר בכל העולמות ושיזיכו כל עם ישראל להתקרב אליו ושמעו הולך בכל המדינות ועי"ז כל בני בשר יקראו בשמך אמן.

שמואל אייזיק צוקר

בתורה הזאת שאנו עוסקים בה עתה הולך רבינו ומגלה ומספר פלאות איך שהצדיק מגלה היראה ואהבה, איך שהוא מבקש אחר כל הרצונות של כל אחד ואחד, איך שהצדיק עושה יום גנוסיה דמלכא, איך שנוגד בחינת המלכות והוא: רק ע"י ישראל שמקבלין מלכותו, ואז מתפעל נפש הרואה את המלך בבגדי התפארותו, ואז נופל יראה ואפילו על שנאני שחק. מי שמע כזאת? מי ראה כאלה? לגלות מהיכן נמשך היראה. ואז כולם חרדים וזוחלים מפניו, וכל זה ע"י ההתפארות שמתפאר בישראל, איך שהיראה נולדה מתוך התפארותו וגאוותו בנו מתוך האהבה, וכולם זוחלים מפניו ואח"כ מגלה המלך רצונו לכל אחד ואחד ומחלק ונותן מתנות לכל אחד וכו' כי מגלה רצונו ומרומם קרנם של כאו"א וכו'.

והכל ע"י הצדיק שמבקש ומחפש תמיד לגלות הרצונות של השי"ת, וזהו ע"י התפארותו שמוצא בישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות [בכל איבר ואיבר ובכל תנועה ותנועה של כל אחד מישראל יהיה מי שיהיה כל זמן ששם ישראל נקרא עליו] כמו שכתוב שם. והבן הדברים היטיב, כי הם דברים עמוקים מאוד, ומהם תוכל להבין גדולת הבורא יתברך וגדולת ישראל וגדולת הצדיקים האמיתיים וכו'.

מהמשך התורה נראה איך שהיראה באה אחרי שמאיר גודל האהבה, שמבאר שם איך נתתקן אצלו

נוראה זו, ועי"ז יתקיים בנו 'פאר' תחת אפר אמן.

הנה כל עומק גלותינו הוא שהטוב נפל וכבוש בגלות, שהרי כל נשמה יהודית הוא כולו טוב בתכלית, והשי"ת מתפאר עמו בכל רגע. ומי ישער ויתאר גודל פאר השעשועים, ועל דא קא בבינא בימים אלו על גודל ההתפארות של עין בעין שהיתה לנו, הייתי ככלה בתוך אפריון... הושלכתי לחוץ כעני ואביון... וכן כל הקינות הם בכיה וצעקה על זה.

ובכן מגלה לנו הרבי שיש דיבור אמונה שצריך להתגלות, הדיבורי אמונה הם הדיבורים קדושים ונוראים של רבינו הק' הרבי הרחמן המרחם על נשמות ישראל, הרוצה ללמדם דיבור אמונה להראות להם כמה טובים ונפלאים הם, ולקרבת אל השי"ת להוציאם מעומק גלותם.

"אך כשהרע רואה שהטוב משתוקק וממשיך עצמו ורוצה לחזור למקומו הראשון" היינו שרוצים כן להתקרב לשרשינו לחזור למקומינו הראשון לדעת שקרובים אנו להשי"ת והוא מתפאר בנו, היינו שיהודי רוצה להתקרב להשי"ת להתחיל לחיות במציאות השי"ת, שהוא; עמו ואצלו, ומתפאר בו בכל מעשיו כקטן כגדול, אזי ממשיך הרבי. הם מתגברים על הטוב ביותר ומביאים אותו לתוך העלמה יתרה". וזהו הגלות שנתרחקים כל כך מהשי"ת שנכנסים למציאות של "העלמה יתרה" ממנו ית', ואין האדם יודע מה ואיך יזכה להכנס בהיכל המלך ואיך יזכה לעבוד אותו ית' ונתרחק מאד רח"ל, העצה הוא בוודאי הדיבור אמונה של הצדיק, שיכול לקרב את כל העולם כולו להשי"ת, לגלות לעם סגולה סוד ההתפארות והאהבה והיראה וכו'.

אך מכיוון שאין אור הנך והנך בעולם, היינו שהטשטוש והבלבול מתגבר בעולם ומרוב ההתרחקות לא זוכים לשמוע הדיבור אמונה של הצדיק, אשר בוודאי יוכל לגלות ולהודיע לטוב – לכל נפש ישראלי בכל מקום שהוא אשר השי"ת עימו ואצלו ומתפאר בו, ולקרבו להשי"ת בדרכי היראה והאהבה וכו'.

אשר על כן מגלה לנו הרבי, לא מיבעיא אתם בלעדי בוודאי לא יכולים, אלא אני בלעדיכם גם כן איני יכול היינו שרבינו הק' הצדיק האמת עושה ומתקן העולם באתערותא דלעילא אך הוא צריך את האתערותא דלתתא מצידינו.

ועל כך מגלה לנו הרבי הענין של "הון יוסיף רעים רבים" ע"י צדקה שנותן שעי"ז שנותן צדקה נעשה אור הנח והנך, והנה לגבי הענין של הצדקה, הנה בפנים התורה מובן כפשוטו שיתן צדקה לת"ח ולעניים הגונים, ור' נתן מביא שגם ענין הצדקה של הצדיק, בפרט ענין הפצת דעתו הק' שמרבה אור הנח והנך בעולם, הוא ג"כ בכלל הצדקה הזאת בבחינת יוסיף רעים רבים, דהיינו להאיר פנים לכל אחד ואחד ולהרבות שלום ואחדות בעולם ובפרט בין החברים אנשי הצדיק אשר העולם ראוי שיתמחו עמו על האהבה שבינינו, וכפי המובא בשיר ידידות: צדקה ליתן על בני אמונתנו לעשות אור הנך והנך וכו'.

ועי"ז שנעשה ונפעל בענין נשגב זה של צדקה להצדיק כנ"ל עי"ז נעשה אור הנח והנך בעולם, ואזי זוכין שנשמע בעולם הדיבור של אמונה שמגלה הצדיק שיתקיים הפסוק "ושמעו הולך בכל המדינות" ורואין שהרבי כופל ענין זה בתורה שכל כמה שמרבין בענין זה של צדקה והפצה ולכמה שיותר אנשים נעשה יותר ויותר אור הנח והנך, ואזי נשמע יותר ויותר הדיבור של אמונה בליבות בני ישראל,

וכשנשמע הדיבור של אמונה בעולם אזי זוכין שהטוב הכבוש בגלות שומע קול הצדיק שמודיעו שהוא טוב ושהשי"ת עמו ואצלו, וכמה הוא ית' מתפאר בו שזהו ענין הגאולה, שעיקר הגלות הוא חיסרון הדעת ועיקר הגאולה הוא שישמע קול הדיבור של הצדיק שידע כל אחד כמה השית חפץ בו ומתפאר בו ואזי יוכלו להתקרב אליו ית' להתחיל לחיות במציאות השי"ת, חיים טובים באמת של אמונה ושמוחה ודבקות בהשי"ת ולהפסיק להיות בגלות הייאוש והרגשת הריחוק ממנו ית', והעיקר הוא שמתחילין להיכנס להיכל הצדיק אשר מלמד ומגלה

היראה והאהבה כי יראה ואהבה א"א לקבל כי אם ע"י הצדיק האמת,

כי אחר ששומעין הדיבור של אמונה והטוב זוכה לדעת מגדולתו אזי זוכה להתקרב לצדיק, והצדיק מגלה לו התפארות שהשי"ת מתפאר בו ואזי מתחיל לראות כמה השי"ת מתפאר בו בכל בכל עובדא טבא בכל דיבור של תורה ותפילה ומעש"ט בסור מרע ועשה טוב בפרטיות, ובכלליות בעצם זה שלא עשני גוי ושאני מזרע ישראל אשר זהו שמחה עצומה וההתפארות של השי"ת מה שא"א לתאר ולשער ועי"י שיש איתערותא דלתתא שמתחילין לשמוח ולהרגיש התפארות שהוא ית' מתפאר בנו ע"י שהצדיק מחפש את ההתפארות בכל הבריאה וכו כמבואר בארוכה בתחילת התורה, ועי"י שהצדיק מגלה ההתפארות שהשי"ת מתפאר עם ישראל ונתקיים ישמח ד' במעשיו, וגם שישמח ישראל שמחין בהתפארות הזאת ומתקיים ישמח ישראל בעושייו, ואזי נעשה יום גנוסיא דמלכא שזה יום שמכתירים את המלך יום שכולו טוב שמתגלה לכולם עוצם יופי וזיו יקרת ההתפארות של השי"ת בישראל "אזי מתפעל נפש הרואה ונתגלה ונופל יראתו על כולם" דהיינו ע"י ההתפארות שנפתחין עינינו ונתגלה לטוב שלנו עוצם מעלתו ותפארתו, ואזי מקומינו ומתחילין לחיות חיים של שמחה וחיות בהשי"ת שבוודאי הוא ית' חפץ בי ומתפאר בי אזי זוכין ונופל אלינו יראה גדולה מהשי"ת, שבענין היראה נכלל התשובה והבכיה על נפילתנו, וגעגועינו לשוב למקומינו אצל הפאר והיופי,

ולהבין קצת את ענין היראה יש לבאר שיראה הוא לא רק יראת העונש (שכמובן צריכים להתחיל עם זה כמובא) רק יראה שמכירין ויודעים מהשי"ת ומגדולתו עד אין חקר, ולירא ממנו ית' בבחינת יראה עילאה דעילאה, שרביה"ק חידש בעולם יראה נוראה מאד שבדרך כלל יש או יראה או אהבה אבל רבינו מחדש יראה עילאה דעילאה שבאותו יום שמתגלה היראה נתגלה גם האהבה אליו שהיראה והאהבה הולכים ונשלבים יחד שמצד אחד יש יראה גדולה ממנו ית' ומצד שני יש כזו אהבה אליו, כי היראה והאהבה שרבינו רוצה הוא לא רק דרגות נפלאות של יראה ודרגות עצומות של אהבה אלא ענין של רצונות והשתוקקות" שגם היראה והאהבה מכניסים יחד לתוך רצונות וכיסופים וגעגועין אליו יתברך, והכל נכלל בכיסופים עזים אליו יתברך, כאשר נתבאר יסוד זה בארוכה בהלכות בכור בהמה טהורה ה"ד [ואציג את הדברים בתמצית בקצרה אשר שמעתי מאחד מחשובי אנ"ש אור ר"ת יראה ואהבה אשר למעלה בכתר הוא אחד ולמטה רוח סערה מפוזר ומפורד מפוזר ונעשה אוויר, ועבודת הצדיק לשלכם יחד כאן בעולם בבחינת כי יראה ואהבה א"א לקבל כי אם ע"י הצדיק האמת" היינו שהאור יאה בשלימות זך ונקי כי בעוה"ר האור נתפזר ונעשה אוויר"ם רבים ועי"ז נחשך אור הצדיק ומתרחקין מיראה ואהבה והרבי רוצה לתת כבר כאן שנוכח לאור הגאולה שהוא אור הכתר שהור יראה ואהבה יחד]

השית יזכנו להשתדל בענין הצדקה ובהפצת דעתו הק' ולהרבות האהבה והאחדות בין כלל ישראל ובפרט בין אנשי הצדיק להאיר פנים לכאז"א ולחזק כאז"א בבחינת' להוסיף רעים רבים ועי"ז נזכה לשמוע הדיבור של הצדיק שיגלה לנו האמונה ועי"ז לגלות עוצם ההתפארות שהשי"ת מתפאר בנו שלא עשני גוי ובפרטיות כל מצוה ומצוה שכל זה מגלה לנו הצדיק ועי"ז לזכות ליראה ולאהבה ולעבדו באמת ובשמוחה ובעיקר להיות אצל צדיק ויאיר אצלינו אורו הגדול והנורא באמת, ובימים אלה לזכות לבכות ולקונן באמת על גודל שברינו וריחוקינו שנעשה אצלינו מפאר ההתפארות שהיינו בו ושם מקומינו – אפר – חשכת גלותינו בכלל, ובפרט החושך וההסתר שנפלנו לתוכו ועי"ז יקויים בנו לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר להתפארות אמיתית תחת אפר, ע"י התגלות הפאר והיופי של כל העולם כולו, אז יבא הגואל זה ינחמנו ממעשינו "אז ידעו ויספרו שהיה בעולם חידוש ופאר כזה" וזוכה כולו במהרה לאורו אמן ואמן.

שאלות לחידודא על ה"תורה הזמנית" - תורה י"ז

א. בסעיף א' "שהשי"ת צפה ההתפארות והשעשועים שיקבל מישראל וכו' ובשביל זה ברא את כל העולם נמצא שכל העולם כולו נברא רק בשביל ההתפארות שיתפאר בישראל". ולכאורה צריך להבין, שהרי ידוע שהשי"ת אינו בעל חסרון ח"ו מהלשון כאן משמע שהיה חסר לו ההתפארות ובשביל זה ברא העולם? ובפרט שידוע מש"כ בוורר הק' (פר' בא) שהשי"ת ברא את העולם בגין דישתמודעין ליה?

ב. בסעיף ד' "ולהשלים פגם המזבח הוא ע"י גרים" וכו'. ולכאורה צריכים להבין שא"כ כשמתגייסים גרים הרי כל ישראל צריכים לצאת מעבדות

המעשים וכסילות השכל ולראות אור הצדיק שהרי נשלם פגם המזבח והמזבח שייך לכלליות ישראל, ובמציאות לא ראינו כך?

ג. בסעיף ה' (למטה) כתוב "ועל כן העיקר ליתן צדקה לצדיקים אמיתיים ולעניים הגונים שכלולים מכמה נפשות ישראל" ואז נתרבה אויר הנח והזך וכו'. צדיקים אמיתיים יש להם ממשלה על נשמות רבות לקרבם להשי"ת, אבל "עניים הגונים" מהיכי תיתי שהם כלולים מכמה נפשות?

ד. בסעיף ו' "שהטוב מזכיר את עצמו כמה גדלה מעלתו, ושהוא מנשמות ישראל שבשבילם נבראו כל העולמות" וכו'. למה צריך להוסיף שהקב"ה נמלך בנשמותיהם של ישראל בבריאת העולם (מדרש רבה), ומה מיוחד בנקודה זו, האם עצם זה שנשמות ישראל קדושים מאוד וכו' לא מספיק בשביל שהטוב יתגעגע לשוב למקומו? מה הענין של נמלך וכו' מוסיף בזה?

תשובות על השאלות לחידודא

שמעון דוב ברנסדורפר

מה ששאלתם אודות מה שכתוב בליקוטי מוהר"ן י"ז שכל העולם כולו נברא רק בשביל ההתפארות שיתפאר בישראל, דנראה לכאורה שהקב"ה כביכול בעל חסרון שמצפה מישראל למלאותו.

הנה רבינו"ל כותב בהמשך דבריו "ועל ידי זה שהצדיק מגלה ההתפארות של השי"ת שמתפאר עם עמו ישראל על ידי זה נתגלה היראה והאהבה וכו', כי באמת מלפני המלך בודאי הכל יראים וחרדים, אך אעפ"כ ביום הולדת המלך ביום גנוסיא דמלכא שלובש המלך בגדי התפארות אז נתגלה היראה יותר ויותר, כי כל דבר שרואים בעיניים מתפעל נפשו מזה יותר מאם היה יודע בידעה לבד בלי ראייה גמורה בעיניים" עכ"ד.

נמצא דמה שהשי"ת מצפה להתפארות שיקבל מישראל הוא לא בשבילו, דליה לא חסר כלום, אלא הוא רק בשבילנו שיתגלה יראתו על פנינו על ידי ההתפארות שהוא בחינת לבושי דמלכא, שעי"ז נתגלה יראתו ביותר ויותר. וכן כותב רבינו (תורה ע"ח) וז"ל "כשמדת המלכות יהיה גדול ויתעלה אורה מחמת תיקון מעשינו אזי נוכל להכיר את בוראינו על כל" עכ"ל.

שמעון אנשיין

תשובות קצרות (בתכלית הקיצור) לשאלות לחידודא על תורה י"ז

שאלה א'. כבר מבואר בספרים הק' שדרך הטוב להיטיב, והיכן יתגלה טובו יתברך אם לא על בראים ממנו שעמם מיטיב, ואין בו ח"ו שום צד חסרון בעצמו אלא שטובו 'מתגלה' (ואכמ"ל בדברים העומדים ברומו של עולם).

שאלה ב'. לכאורה אינה קושיא ושאלה כלל כי אם כן יש כאלה וכאלה שאלות על כל דיבור של רבינו"ל (וד"ל) והביאור, שיש בכל דבר מדרגות על מדרגות (חוץ ממה שהשלמת המזבח שייך בפרטיות ולא דווקא בכלליות) ובודאי שעל ידי כל גר וגר נעשה השלמת פגם המזבח עדי יושלם התיקון לגמרי בביאת גוא"צ בב"א.

שאלה ג'. לכאורה כוונת רבינו"ל בעניים הגונים שהם מאלה הצדיקים שכלולים מכמה נפשות ומקרא מלא דיבר רבינו"ל: ולעניים הגונים שכלולים מכמה נפשות" מאלה דיבר רבינו"ל. והבן.

שאלה ד'. הענין של נמלך מוסיף ומוסיף! כי בזה זוכר מעלתו איך הוא חשוב בעיניו ית' ואיך בריאת העולם תלוי דווקא בפרטיות בו ועל ידו ובשבילו ממש נבראו העולמות (והוא פשוט).

חזקו ואמצו להתייגע בתורת רבינו"ל

אברהם שלום שישא

אכתוב בס"ד תשובות על חלק מהשאלות לחידודא על תורה י"ז.

א. מש"כ רבינו"ל שכל העולם כולו נברא רק בשביל התפארות שיתפאר בישראל, הכוונה כמבואר בפנים התורה, שע"י שנתגלה ההתפארות של ישראל שזה בחינת יום הולדת המלך יום גנוסיא דמלכא, שאז המלך מחלק ונותן מתנות לכל אחד ואחד לפי כבודו ומרום קרנם לכל אחד ואחד כפי רצונו עיי"ש. נמצא שבריאת העולם היה כדי להיטיב מטובו לבני ישראל. כן שמעתי ישבו זה מהר"ר מרדכי רובינפיין שליט"א.

ב. על קושיא ב' יש לתרץ שלפי המבואר בפנים (בפרט בסוף התורה) שעל ידי שנותני צדקה עיי"ש נעשין גרים ועיי"ש נשלם המזבח דהיינו שזוכין לאכול בקדושה יעו"ש

נמצא שזה תלוי לפי הצדקה שנותן וכו' ולא שייך לומר שכולם יזכו לזו המעלה וכמובן.

ג. על קושיא ג' לפי המבואר בליקוה"ל (הל' ביהכנ"ס הלכה ו' כ"ד) שעניים הגונים הנלווים לצדיקי אמת הם כלולים מכמה נפשות ישראל יעו"ש. צ"ל שגם כאן הכוונה רק לאותם העניים הגונים ודו"ק.

אחד שאל אותי לפי המובא בפנים - שלאחר אכילת איש הכשר יש לו בלבול הדעת מעט - אם יש לי נסיון אישי להבחין כמה זמן לוקח הבלבול הדעת הזה? ועניתו לו עד שאתה שואלני על "בלבול הדעת" תשאל אותי אם יש "דעת" בכלל? ואם אין דעת הבדלה מניין...

נתן משה רובינפיין

תשובה על שאלה ג'

מה שאומר רבינו שעל ידי שנותן הרבה צדקה קונה הרבה נפשות ומתרבה האויר הנח והזך ונעשין גרים, "וע"כ העיקר ליתן צדקה לצדיקים אמיתיים ולעניים הגונים שכלולים מכמה נפשות ישראל" נתרבה יותר האויר הנח והזך. ושאלתם אין הכי נמי, צדיקים אמיתיים כלולים מכמה נפשות אבל עניים הגונים מי יאמר שגם הם כלולים מהרבה נפשות, לכאורה לפי פירוש הפשוט אפשר לומר דהכוונה על עניים ות"ח, וכמו שאמר רבינו בתחילה על ידי צדקה שנותן לת"ח שכלול מכמה נפשות ישראל שע"י תורתם כלולים עם הרבה נפשות, וכן בתורה ל"ד, דע' נפש של בית יעקב כלולים בע' פנים של תורה, וכן ס' רבוא נשמות ישראל נגד ס' רבוא אותיות התורה, וזה כוונתו לכאורה, דמבאר דעיקר ע"י הצדקה דמרבה רעים וע"י כך נתרבה האויר הנח והזך. ומהו צדקה אמיתית? היינו לת"ח, (דכשנותן צדקה לעני שאינו הגון מבואר בתורה רס"ד דלא הוי צדקה ותיקון הברית, מכיון שמשפיע למקום שאינו צריך). וצדקה שנותן לת"ח שנעשה תמכי אורייתא כמבואר בתנינא ב' שמחסר ממנו בשביל ת"ח, ואז אינו חסר כלום, דע"י ת"ח נולד הלכות ומשלים החסרון, והם כלולים מהרבה נפשות כמבואר שם; כותלי בית המדרש בחינת עשירים שהכל פונים אליו, דדורשי ה' לא יחסרו כל טוב, (וזהו הצדקה כאן, כמבואר בליקוה"ל מתנה א', שהכל תאבין לממון, ואע"פ שנותן ומחסר קונה יותר אוהבים, וגם אפשר לומר כנ"ל דלת"ח משלים ממנו). וזהו לכאורה פירוש עניים הגונים. ותורה בד"כ הם אצל עניים דחכמה הוא לדרום ועשירות לצפון, וא"א שתיהם כי אם יחידים עניים (תורה קס"ב).

ואולם היה נראה לפרש זאת ע"פ תורה נ"ו, שם מבואר שיש לכל אחד ואחד בחי' מלכות, ויש שמושלים על הרבה בחי' שרי מאות ואלפים, ומבוי' שם דהמלכות הזה יש באיתגליא דהיינו הצדיקים שרואים ממשלתם וכן יש מושלים על הרבה מאד, ויש גם מלכות באיתכסא דנשמתו מושלת על אלפי נשמות, אבל זה בהעלם דממשלתו רק באיתכסא, ואפשר שזה ג"כ כונתו 'צדיקים אמיתיים' היינו באיתגליא, ועניים הגונים היינו שמושל באיתכסא על הרבה נפשות, אבל צריך לבקש שיבוא לידו עני הגון זה, ובכך מרבה האויר הזך ונעשה גרים.

אח"כ ראיתי בליקוה"ל (הל' בהמה וחיה ד') "וזוכין ע"י צדקה שנותני לעניים הגונים ובפרט לצדיקים אמיתיים שהם כלולים וכו'" ק"ק בלשונו דמשמע דעניים הגונים לא כלולים, ולעומת זה בהל' טוען ונטען ה"ה כתוב "צריכים זכות גדול לזכות ליתן לעניים הגונים אמיתיים" משמע שלא דק בלשונו.

ויה"ר שנוכה ליתן צדקה לעניים הגונים ולעשות גרים ולהשלים פגם המזבח ולתקון השלם אמן.

בית הגזים

במדור זה נביא בעז"ה מידי פעם, דברים גנוזים מתולדות ימי אנ"ש לדורותיהם, וכן שיחות יקרים וסיפורים נפלאים שאינם ידועים כ"כ.

הפעם הבאנו שיחות וסיפורים מאנ"ש הרואים אור לראשונה מכת"י הרה"ח ר' אלעזר מרדכי רוזנפלד ז"ל

שיחות ששמעתי מפי אנ"ש

זצ"ל. שמעתי מר' לוי יצחק, שר' שמואל אייזיק הי' מתפלל תפלת מנחה של ערב שבת קודש ערך ארבע שעות. (וראה שבחי בעש"ט תפלת המנחה זו של הבעש"ט ז"ל בענין תיקון הנשמות, וידוע שר' שמואל אייזיק הי' עוסק בזה ורבינו מסר לו ענין זה) גם שמעתי שהיו אומרים שרק להכנס למדווידיוקא זה כבר פדיון, ולר"ז ז"ל מסר רביז"ל ענין הפדיונות.

ט. שמעתי שרביז"ל אחז פעם מצה בלתי שמורה ואמר: "זה עם שמירת הברית זה מצה שמורה!"

י. שמעתי שבליל שבועות מיד לאחר שנפטרה אשת אדמו"ר ז"ל אמר אדמו"ר ז"ל: "איך וואלט גיהייסן שוין רעדין א שידוך" [=תיכף הייתי מצוה לדבר שידוך (עבורו)].

יא. אור ליום ה' בשבת שמות ט"ז טבת תשכ"ז. שמעתי מר' אליהו חיים נ"י, שאמר ר' נחמן הרב מטשעהרין על הגמ': "זקנים שבדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, אוי לאותה בושא אוי לאותה כלומה". היינו שהזקנים שבדור ראו כמה גדלה מדרגת יהושע שזכה לפני לבנה, שגם היא מדרגה גבוהה מאד מאד, והכל לא זכה אלא ע"י שסידר ספסלים וכו'. וע"ז אמרו 'אוי לאותה בושא' - שאנו התיבשו להוריד את כבודנו ולשמש כמו יהושע, וע"כ לא זכה אלא הוא. ואמר הרב ר"נ מטשעהרין דבר זה לענין תלמידי מוהרנ"ת ז"ל; שר' נחמן מטולטשין זכה יותר מכולם על שהי' משמש לפני מוהרנ"ת ז"ל.

גם היום הוא יארצי"ט של ר' הירשל מטעפליק ז"ל ושוחח ממנו [ר' אלי' חיים] וסיפר, שהי' בעל תשובה ואח"כ נעשה חתנו של ר' אברהם כוכב לב סופר נכד מוהרנ"ת וכו'. וכשנפטר והלכו לטובלו במקוה הי' קשה מאד, כי בימי טבת כבר נקפאים המימות, והיו צריכים לשבר את הקרח ואח"כ לטובלו, ולקחו ר' יע[נ]קל ז"טמיר ז"ל על כתפו ושבר את הקרח וטבל יחד איתו.. ואח"כ שאלו ר' אלי' חיים שיחי': "איך סיכנת את חיך? ומה ראית על ככה?" - כי עובדא כזאת היא ממש סכנה. וע"ז ענה ר' יע[נ]קל: "הלא אתה יודע מי הי' ר' הירשל!" כלומר הלא ידעתו את גדולתו ז"ל.

גם אור ליום הנ"ל שמעתי מר' צבי ארי' ליפעל נ"י, שר' וועליל מטעפליק ז"ל אמר פעם על כמה עובדים שבעירו, ואמר עליהם בדרך ביטול: "כשמלבנים על האש שני חתיכות ברזל, אזי אע"פ שאחת חלודה ואחת חדשה אעפ"כ אין מכירים שום חילוק כי שניהם בוערים. אולם כשמוציאים אותם מן האש והם מתקררים אזי רואים את ההבדל" כן הוא עיקר ואמיתת היגיעה וההבחנה אפשר לראות בימי ירידה.

גם דיבר מר' יחזקאל העשיל [קארשינסקי, היה מחותנו של הרב מטשעהרין] ז"ל שאתמול יום ד' הי' הארצי"ט שלו, והוא עוד הכירו וזוכר; שכשנעשה בן שמונים שנה עשה סעודה באומן, וסיפר, שמיד אחר חתונתו הי' רוצה לנסוע לאומן ואמו התנגדה לזה והוא ברח בלי רשותה. ורדפה אחריו והכתה אותו במקל. וסיפר, שכמספר המכות שקיבל אז כן כמספר הזה זכה להיות ראשי שנים באומן..

א. אור ליום ג' ז' דחנוכה תשכ"א. שמעתי מר' לוי יצחק שליט"א שר' נתן זצ"ל אמר אצל רבנו העיקר הוא ר"ה, ואצלי העיקר הוא יוה"כ.

ב. אחר שסיפר רביז"ל המעשה מהרב שהי' בעולם התוהו כח' שנה, אמר: "מי שיהי' אצלי בר"ה ושבט חנוכה ושבועות יהי' ניצול מהעולם התוהו!" ע"כ שמעתי מר' לוי יצחק הנ"ל.

ג. שמעתי מר' לוי יצחק נ"י ביום א' אחר שבת חנוכה שנת תשכ"ב כמה מעשיות מר' אברהם בר' נחמן זצ"ל, ובתוך זה אמר שר' אברהם הנ"ל קירב את ר' פנחס מקיבליטש. ע"כ שמעתי מהנ"ל.

ד. יום א' אחר שבת חנוכה שנת תשכ"ב. כשנסעתי ממירון לירושלים יחד עם ר' לוי יצחק שליט"א סיפר לי כמה סיפורים מרבנו ואנשיו ואלו הן:

ר' מרדכי סוקולבר אמר שהוא יודע בבירור שר' אברהם הי' לו גילוי אליהו.

משה שמואל [מפולין, עי' בשיחות מר"א שפירא בגליון הקודם] שאל פ"א את ר' אברהם אם כבר ראה את רביז"ל בחלום? וחיך קצת ואמר לו: ב"ה כבר ראיתי במדרגה יותר גבוהה מבחלום!

ה. שמעתי מר' לוי יצחק, שר' נתן זצ"ל בהנהגתו את היונגעלייט הי' מצוה ומסדר להם ללמוד (- חוץ משיעורים שאינם ידועים לנו, אבל זה ידוע) שו"ע בכל יום על הסדר, מתחילת או"ח על הסדר; או"ח יו"ד חו"מ אה"ע. ושני פרקים משניות בכל יום על הסדר, ופרשת השבוע עפרש"י. וכל דבר הי' מקפיד שיהי' דווקא על הסדר.

ו. שמעתי מר' לוי יצחק נ"י, שפ"א הי' מוהרנ"ת ז"ל בטירהויצע, ור' יצחק דוב טעפליקער עמד להתפלל ומוהרנ"ת דיבר מגודל קדושת הרה"ק מברדיטשוב. ובתוך דבריו ענה ואמר בהציעו על ר' יצחק דוב הנ"ל: "היינט איז (ה)ער ברדיטשובער רב!"

ז. וישב כסליו תשכ"ח. שמעתי מר' לוי יצחק, שר' יודיל כשבא לרביז"ל פעם ראשונה שהה ששה שבועות, וכל יום הי' נכנס לרבינו. בגמר זמן הנ"ל בא אליו אחד ואמר לו: מה זה שאתה נכנס כל כך הרבה לרבנו הלא אתה מטריד אותו בזה. ואמר לו שרבנו אינו יכול לסבול זה שתכנס אצלו כ"כ הרבה. (וזה הי' הבע"ד בעצמו). ובגלל זה הפסיק להכנס אצלו, ושלושה ימים לא נכנס. אח"כ התגבר ובא לפניו, מיד אמר לו רביז"ל כשרוצים להתקרב לאמת אזי השקר מתגבר, וכשמתגברים עליו נעשה מ'שקר' - 'קשר'; 'ווסטו שוין זיין מקושר צוא מיר וויא לאנג דוא וועסט לעבין' (כבר תהי' מקושר אלי כל ימי חיך). ור' יודיל ז"ל הי' מספר התקרבותו מידי שנה בשנה, וסיים: אפשר אצליכם זה כבר ישן אצלי הוא שפיגל נאיי! רבינו אמר לי שאהי' מקושר אליו כל ימי חי! (ע"כ).

התקרבותו הי' בערך בשנת תקנ"ב שנה אחר הסתלקותו של הרה"ק ר' פנחס זצוק"ל מקוריץ, והי' מתלמידיו ולאחר הסתלקות רבו זה התחיל בעצמו להנהיג בעיר דאשיב, ומתלמידיו היו הרה"ק ר' שמואל אייזיק ור' דוב מטשעהרין ושאר אנשי דאשיב, ועי' ר' דוב הייתה הסיבה שנתקברו ר' יודיל לרבינו ז"ל ועל ידו נתקברו כל תלמידיו ואנשיו.

ח. א' ויגש נר חמישי [דחנוכה] הילולא של ר"א בר"נ

י"ב. אור ליום ב' בשבת וארא כ' לחדש טבת תשכ"ז. שמעתי מר' אליהו חיים רוזין נ"י בענין ישוב ארץ ישראל, ששמע מר' אברהם בר"נ ז"ל ססיפר, בעת שקמו עליו מתנגדים מגדולי אנ"ש וכו' בענין זה, וסיפר שהי' בעת ההיא על ציון מוהרנ"ת ז"ל בברסלב ובכה הרבה מאד שיאיר השי"ת עניו בענין זה. וגילו לו' (- כך אמר בלשון זה) את הפסוק "ודור רביעי ישובו הנה" כלומר שלשה דורות, היינו; דור רביז"ל ודור מוהרנ"ת ז"ל ודור אביו הרר"נ ז"ל היו צריכים להיות קרוב להציון הק', אולם בדור רביעי צריך לשוב הנה היינו לארץ ישראל. וסיים להם בבקשה שלא יגלו זאת כדי שלא להרבות מחלוקת ח"ו.

הטעם שהתנגדו לו הי', משום שחששו שמא יזניחו את הציון הק'. והוא ז"ל אמר פעם להרב הצדיק ר' מיכל ז"ל מטולטשין נכד מוהרנ"ת. בעת שהתווכחו בענין זה: "זאלין שונאי ציון אזוי לעבין אויב איירע אייניקלאך וועלין פארין אויף ראש השנה קיין אומן על ציונו הק'" [(=שונאנו יחיו אם נכדיך יסעו על ר"ה לאומן על ציונו הק')]. והוא ז"ל לא נח ולא שקט ועורר את כל מי ששמע לדבריו לקום ולנסוע לארץ ישראל יהי' מה שיהי', ולבלי להסתכל על שום דבר.

י"ג. אור ליום ה' בשבת וארא כג' לחדש טבת תשכ"ז. שמעתי מר' אליהו חיים נ"י, שפעם ישב ר' אלתר טעפליקער בעת שאמר גיסו ר' אברהם בר"נ תורה (כ"א ס"ז), ושם מדבר מהמפורסמים ש"ש [של שקר] ומדמה אותם לכלבים עזי נפש וכו'. וסיפר ר' אברהם בר"נ הנ"ל, שפעם אחת בעת שאמר מוהרנ"ת ז"ל תורה זאת לפני הקהל וכשהגיע לדברים אלו הנ"ל התחיל לצעוק בקולי קולות: "כלב ארויס! כלב ארויס!"

[(=כלב החוצה!)] כמה וכמה פעמים. כי הי' ירא מאד שמא תדבק בו הבחי' הנ"ל של המפורסמים ש"ש. ור' אלתר הנ"ל שמע דברים אלו בעת סעודה שלישית מפי גיסו, והמתין למוצאי שבת ומיד אחר הבדלה נטל קולמוס ורשם את הסיפור. נראה כי ר' אלתר בעצמו הי' אומר תורה בטעפליק לפני הקהל וע"כ הי' נצרך לו סיפור זה, שממנו אתה למד עד היכן הדברים מגיעים.

גם סיפר מענין הריגתו של ר' אלתר הנ"ל על קידוש השם בידי כנופיות המרצחים של פטלו' ימח שמו. הוא נ' ביום ו' עש"ק בעירו טעפליק בביתו, ורק ביום ב' כעבור הסכנה מצאוהו בביתו כאילו אך לפני שעה קלה נ' הי"ד במהרה בימינו. יבלח"ט ר' נתן בר"נ שטהרנארץ נ"י הי' אז בביתו, וכשקרבו הרוצחים לביתו צוה עליו

שימחר ויעלה על הבוידים ויתחבא, והוא כנראה שמחמת זקנותו לא הי' יכול לעלות ונשאר בביתו. **י"ד.** אור ליום ד' בשבת בא ער"ח שבט תשכ"ז. בקשר להתו' כ"ח, שמעתי מר' אליהו חיים נ"י שר' נפתלי ז"ל חברו של מוהרנ"ת ז"ל הי' נוהג לכבד את כ"א שנכנס לביתו במעט יי"ש ומזונות ואח"כ הי' מספר איזה סיפור מרביז"ל. ושמע מפי אנ"ש שסיפרו שהכוסית היתה קטנה מאד וגם את זה לא מילא; כדי לקיים מה שאמר רביז"ל כי מעט השתיה לפי הצורך הוא טובה להרחיב דעתו ול"דקדק" שלא לשנות יותר מיכלתו.

ט"ו. אור ליום ב' בשבת בשלח ה' לחדש שבט תשכ"ז. שמעתי מר' אלי' חיים נ"י שפעם סיפרו לפני מוהרנ"ת ז"ל שנעשה נוהג חדש בשידוכים שהחתן מתראה עם הכלה לפני השידוך, (כי קודם לא נהגו כך רק הורי החתן ראו את הכלה והורי הכלה ראו את החתן ואח"כ נפרצו גדרי הצניעות ר"ל), ענה ואמר עכשיו יש להודות להשי"ת על שנשבע שלא יביא עוד מבול. עד כדי כך ראה מוהרנ"ת ז"ל מה רבה הרעה הזאת של המנהגים הפרוצים מה נאמר בימינו שרבה הפרוץ על העומד, השי"ת יצילנו. **ט"ז.** אור ליום ב' בשבת בשלח ה' שבט תשכ"ז. שמעתי מר' אלי' חיים נ"י שר' משה ברסלבר ז"ל הי' אומר גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה - "שמועסין וועגין תורה איז גרעסר וויא לערנן!"

שם משפחתו של ר' משה ברסלבר ז"ל הי' ליוברסקי **י"ז.** שמעתי מפי אנ"ש שיחי', שסיפר ר"א כוכב לב ז"ל שעודנו זוכר את אבי זקינו הר"ר צבי ארי' [בן ר' אהרן הרב מברסלב] ז"ל כשהי' ילד בן ארבע, ואבי זקינו הנ"ל הי' לוקחו בזרעותו וילן אותו במטה אחת.

י"ח. אור ליום ו' פרשת וארא ער"ח שבט תשכ"ג. שמעתי מר' הירש לייב ליפל שליט"א שראה על הבוידים של ביהכ"נ באומן הכתבים של ר' שמואל אייזיק ז"ל, וכולו הי' מראות וחזיונות, וראה שם שהי' לו גילוי אליהו ז"ל, ואמר לו: "שמואל אייזיק בני" עכ"ל.

י"ט. מוהרנ"ת זצ"ל זי"ע אמר: "הראשית חכמה כבר כמה מאות שנים בגן עדן ועודנו עושה יהודים! - דער ראשית חכמה איז שוין אטליכע הונדערט יאר אין גן עדן און הער מאכט נאך אלץ יודן!"

כ'. מוהרנ"ת ז"ל אמר: "אז אפילו די קליידער פון אסלדאט שאט צוא יודישקייט!!" - שאפי' בגדי איש צבא מזיק ח"ו ליהדות.

מוהרנ"ת ז"ל אמר: "אז אפילו די קליידער פון אסלדאט שאט צוא יודישקייט!!" - שאפי' בגדי איש צבא מזיק ח"ו ליהדות.

המשך יבא בעז"ה

"העולם יתמחו על האהבה שביניכם"

סיפור הסתלקות רבינו האלוקי האר"י זיע"א

שמואל דוד שטרנפלד

ביומא דהילולא דרבינו האר"י החי זיע"א החל בימים אלו אולי ג"כ לרמוז על ענין זה שנסתלק ע"י המחלוקת דייקא בימי התיקון על ענין זה [ואף אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום נסתלק בזמן זה לרמוז על זה].

ומי אם לא אנ"ן אשר בחביבותא תליא מילתא וזכינו להיקרות על שמו של רביה"ק רוח אפינו משיח ה' צריכים ביותר להתחזק בנקודה יסודית זו להאיר כל אחד בחבירו נקודה השייכת ללבו בעת הזאת ולהרבות ב'איחוד' נפלא כדי להמשיך עלינו אורו של צדיק אשר אמר "רק החזיקו עצמכם ביחד אז תזכו להמשיך אותי".

וב"ה אשר זוכים אנו להתקבץ יחד בחבורות האברכים אם לשיחת חברים אם לשמוע דבר ה' מפי ראשי החבורות אשר ודאי אין ערוך לזה אבל בואו ונחשוב חשבונו של עולם האם אין מה להוסיף בענין האחדות בין חברי החבורות עצמם? ומה אם שאר האברכים הפונים זה לכה וזה לכה? וכי בעלמא דאתי כשנרצה ליכנס להיכל מוהר"ן לא ידרוש רבינו מאתנו היכן שאר אנשי? ומה עם האויר הנח והזך בין כלל אנ"ש, האם לא מוטל עלינו להוסיף עוד בזה, ובוודאי שצריך להתפלל על זה.

ובלקו"ה (הלכות ריבית ה"ה אות א' ח') מאריך מוהרנ"ת על ענין זה "אם היו כל בני אדם מתנהגים כך לכלול הכל באחד בודאי היה הכל באהבה ושלום ואחדות והיה כל העולם מתתקן בתכלית התיקון כי זה יקר מן הכל כמו שאמרו רז"ל 'ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה' כי באמת אע"פ שדעת כל אדם משונה מחבירו אע"פ כ צריך כל אדם לאהוב את חבירו כנפשו.

הבה נחושה ונחזק איש את רעהו לבא ולהתכנס יחד להכלל בין אנשי הצדיק אם בתפילה בביהכנ"ס הנקרא על שמו אם בחבורות האברכים אם בכינוסים וכדו' הנערכים מדי פעם אם בכל אופן שהוא העיקר להיות אצל הצדיק!

ובשכר זה נזכה לאור באור החיים חיים אמתיים להכלל בהאי זקן דקדושה עתיק יומין לחדש נעורנו עד ביאת ינון במהרה דידן אמנ' נצח' סלה ועד.

רבינו האר"י הק' נסתלק לבית עולמו ביום ה' באב לשנת של"ב בעיה"ק צפת תובב"א ע"י הפירוד שנעשה שם בין החברים כמובא בספר שבחי האר"י (הודפס לראשונה בשנת תקנ"א ע"י אחד מתלמידי מוהר"ן וז"ל:

"אח"כ עשה האר"י הסגר אחד לאלו העשרה חברים (מפני המגיפה שחייב אדם מפני המשחית וכמ"ש ז"ל ע"פ לך עמי בא בחדריך וכו') ויש מן החדרים שהיו סוגרים החלונות משום שנאמר כי עלה מות בחלוננו וכו' ואפילו הכי לא הועיל מפני המחלוקת שעשו החברים וגבר הקטרוג ונלקח ארון האלוקים האר"י ז"ל במגיפה שנת השל"ב ה' לחודש אב כמ"ש בשבחי מוהר"ן וחמשה תלמידים עמו [הערה]) ותקן חדרים לנשים והטף בפני עצמו באותה החצר של ההסגר עצמו לסוף חמשה חודשים נפלה קטטה אחת בין הנשים בערב שבת והנשים הגידו לבעליהם ונמשך עד אשר גם החברים נתקוטטו והרב ע"ה תמיד היה מזהיר אותם על האחוה והאהבה שיהיה ביניהם תמיד שלום אהבה ואחוה ובאותו היום עברו על דבריו בעונות ולעת ערב יצא עם החברים לקבל השבת וחזר לביהכנ"ס סר וזעף וישב כל זמן התפילה באנינות, ומוהר"ן כשראה אותו באותו סגנון נבהל מאוד כי לא כן היה מנהגו לעשות כן לאחר שסיימו הקהל התפילה הלך ר' חיים אצלו ואמר לו רבינו למה ראיתך כל זמן התפילה באנינות ובמר נפש א"ל האר"י ע"ה מפני שראיתי בקבלת השבת ס"מ ואמר זה הפסוק "גם אתם גם מלככם תספון" מכאן נראה שכבר נחתם גזר דין בעו"ה ולא נחתם אלא בעבור קטטה שנעשה היום בין החברים שכל זמן שהיה שלום ביניהם לא היה לו כניסה לקטרג וכן היה בעו"ה באותו זמן נתבקש בישיבה של מועלה מו"ר עט"ר ז"ל וגם חמשה חברים עמו וחיי למר שבק... עכ"ל"

ובאמת הזמן גרמא להתעורר בענין האחדות בבין המצרים דייקא אשר עם ישראל מתאבל על חורבן בית הבחירה שנחרב עבור שנאת חנם כידוע וביחוד

ובאמת הזמן גרמא להתעורר בענין האחדות בבין המצרים דייקא אשר עם ישראל מתאבל על חורבן בית הבחירה שנחרב עבור שנאת חנם כידוע וביחוד

מהנעשה בחבורות האברכים

שנה ל'איחוד האברכים הצעירים'

התשובה לזה אחת היא:

אכן כי כן, אם זוהי מטרתנו לא ידענו נפשנו.

אולם בשעה 8:40 בבוקרו של יום שלישי פרשת מטות מסעי נתגלה הכל.

כשנתיימה התפילה המרוממת בקול בכח ובכונה בהיכל בית מדרשנו הגדול במא"ש, אז ראינו בעינו תכלית פעולתנו..

אם רק לזאת קמה כל האיחוד דיינו!

רק כדי לראות שיש עוד אברכים הכוספים לקיים רצון צדיק אשר אמר "גאר מיין זאך איז תפילה" והיה זה שכרנו!

המבוגרים מבין המתפללים שפשפו עיניהם בתימהון, האמנם?! יש מי שמכיר עוד מושג כזה תפילה בכח ליישמו להלכה ולמעשה?!

אחד מהזקנים מהמתפללים הקבועים התבטא בערגה: "כבר 30 שנה לא היה תפילה כזו!..."

עוד הימים שקודם לכן עברו על האברכים בהתרגשות מרובה.

היטב נרגש באויר שמשוה עומד לקרות כאן..

'אבן מקיר תזעק' על החיוב והזכות להתפלל יחד עם אנשי הצדיק, ועל גודל מעלת התפילה, מתוך ספרי

רביז"ל ותלמידיו.

והתפילה עצמה - עין לא ראתה...

היכל ביהמ"ד רעשה כמרקחה עת נשמעו קולות התפילה בחיות עצומה ובהתרוממות מרובה.

ההתבטאות המידית של האברכים בגמור התפילה היתה: "מתי תהיה עוד פעם תפילה כזו?!"

לאחר מכן התיישבו האברכים ליד שולחנות, עם מטעמת כל שהוא ולגימה המקרבת. והרה"ח ר' שמעון שפירא שליט"א דיבר כמה דקות בגודל מעלת התפילה בביהכ"נ הנקרא ע"ש הצדיק, ושע"ז נזכה במהרה לנחמת ציון וירושלים אמן.

ליל היארצייט של ר' לוי יצחק בנדר ז"ל

באמת הכל התחיל בלילה זה.

בליל חמישי אור לכ"ב תמוז, התאספו יותר ממאה אברכים

צעירים יחד עם האברכים המבוגרים מהחבורה הקבועה של יום רביעי, ליד שולחנות ערוכים מלאים בכל טוב ועל פני האברכים מתגלים סימני תעלומה: מודעות גדולות "היו נכונים ליום שלישי..." זעק מכל עבר, מה פשרה של מודעות אלו?!

לאחר דיבורים נלהבים של הר"ר מאיר קרליבך בגודל מעלת התפילה מתובל בסיפורים על בעל ההילולא, פתח הר"ר נתן מיימון בדברים חוצבים להבות, בהביאו את מאמר חז"ל "מעוות לא יוכל לתקון - זה שנמנו חברו לדבר מצוה והוא לא נמנה עימהם" והאריך בגודל המסירות נפש של אנ"ש לבא ולהתפלל בביהכ"נ של אנ"ש. החרה החזיק אחריו חברנו היקר ר' שמואל דוד שטרנפלד לפשר את התעלומה, בהודיעו על התפילה בכח שתתקיים ביום שלישי כאמור.

ובכן אברכים יקרים עורו נא! התעוררו נא! התייצבו הכן לכל קריאה לקיים רצון צדיק, להתפלל בכח! התלכדו אל תחת דגלו של רביה"ק לקיים את כל

אשר יאמר בתימוות

"רק אתם החזיקו עצמכם יחד אז תהיו אנשים כשרים!"

וע"י שנגאל את התפילה מגלותה נזכה שיפול כל הדאקטריי ועמך בית ישראל לא יצטרכו לשום רפואות (תורה א' תנינא). אמן ואמן.

כבר חלפה ועברה שנה שלימה מאז חל המהפך.

שנה של התאחדות.

שנה שניתוספו הרבה ספסלים לחבורות האברכים.

שנה של היתוספות אהבה ואחוה בין אנשי הצדיק.

ומה שכל אחד הוסיף בשנה זו, כפום דמשער בליביה...

מילוי הצורך לאיחוד המבורך מורגש היטב בכל לב ולב, הפנים החדשות שנראו בכל סעודת ראש חודש ובכל התכנסות שהיא, מילא כל פעם מחדש את הלב ברגשות מעורבים; מצד אחד ברגשי אשמה: "איפה היינו עד היום?! היכן היו כל אלו האברכים עד היום הזה?! ומצד שני: בשמחה גדולה על הזכות שנפלה בחלקנו, על האחדות המופלאה השורר בין האברכים מירושלים ועד ברכפלד...

על הרצונות, הכיסופים וההשתוקקות המתגלה כל פעם מחדש בכל עת ומצא...

על האויר הנח והזך הנושב וממלא את האברכים בהתחדשות והתרענונות בעבודתו יתברך..

על ההתעוררות וההתחזקות בקיום

עצות רביה"ק.

*

בחודש תמוז אשתקד - ימי האבלות על חורבן הבית שנחרב בעוון שנאת חנם - נתעוררו כמה אברכים לתקן את הענין בשורשו, לפעול ולהפעיל בענין האחדות, שהרי "ראוי לעולם שיתמחו על האהבה שביניכם".

והתוצאות לא איחרו לבא:

ביום ה' מנחם אב יומא דהילולא של רבינו האריה"ק, יצא לאור עולם ברוב חסדיו ית', גליון מיוחד במינו בשמו יקבנו "גליון שיחת חברים - מימי הנחל". שהאברכים ראו בו במה של כבוד להאיר את נקודות לבם להחברים היקרים, לחזק ולהתחזק, לעורר ולהתעורר בכלל עניני רביז"ל.

האברכים נענו בחום לכל קריאה של חיבה להתאחד תחת דגלו של רביה"ק, התעוררו מחדש להתאחד בכל ראש חודש וביומא דפגרא

לשמוע דיבורים ממשפיעי אנ"ש וגם מהחברים היקרים שיחיו. ואך טבעי היה כשהתאחדו האברכים ב"שבת התאחדות והתעלות" שהתקיימה בפרשת תולדות ש.ז. בשוב אור יהודה.

השבת שלא ישכח מלכות האברכים עד עצם היום הזה...

גם הגליון צברה תאוצה - מגליון קטן של רק 4 עמודים התרחב והלך עד הגליון הנוכחי שכבר מגיע 24 עמודים (!) מלאים וגדושים במאמרים וחיידושים אשר יצאו מתחת ידי החברים. לצד שיחות, גנוזות, תולדות ומאמרים מיוחדים ומגוונים. וכאן המקום להודות לכל האברכים היקרים שלקחו את זמנם ומשכו בעט סופר להעלות עלי גליון את נקודותיהם, ואנו מכריזים בבירור "שלנו ושלכם - שלכם הוא". ואנו קוראים לכל האברכים: "אל תמנעו טוב מחברכם! קחו עט ונייר וכתבו ככל העולה על לבכם - התחזקות, התעוררות, פנינים, באורים, חידושים ודרושים ואנו נעלהו על הגליון בעז"ה למען יתחזקו בו רבים!"

המהפך כבר כאן

היו מי שיאמרו: "וכי זה רצון רבינו? וכי זה רצה רבינו מאיתנו

- 'גליונות' 'כינוסים' מה יוצא מכל זה? היכן העבודות של אנ"ש בדרות עברו? היכן השעות התבודדות ביערות ובשדות?!"

"תפילה בכח"

מורשה להנחיל

מהנעשה בין כותלי "מורשת הנחל"

ישיבת ערב - מכינה לישיבה

שם למטה במקלט דומה כאילו הזמן עמד מלכת. הבחורים יושבים ודפי סיכומים בידם, יושבים ומשננים חזור ושנן שלא יכשלו במבחן, המוגי"ש נעמד מדי פעם ומוסר שיעור מסכם בסעיפים קשים ומסובכים. הבחורים שואלים והוא עונה להם במאור פנים תשובתו המשמחת מבאר הכל כשמלה ברורה.

היום הגדול הגיע. הבחורים מלאים ברגשות מעורבים; להיכנס לתוך היכל הרב שליט"א לשבת איתו בחדר אחד - לב מי לא ירא מהדרת כבודו. הבחורים מדברים בינם לבי עצמם מנסים לחטוף ולשנן עוד הלכה ועוד הלכה שלא יכשלו בלשונם ולא ינקשו בתשובתם.

הרה"ג ר' מתתיהו דייטש שליט"א רב ומו"ץ דשכונת 'רמת שלמה' פותח את דלת חדרו במאור פנים ובחביבות יתירה, הן רגיל הוא במחזה מכונן זה, אבל כל שנה נפעם מחדש מרוחב ידיעותיהם המקיפות של התלמידים החשובים.

בסיום המבחן ניכר על פניה התרגשות יתירה, הבחורים היקרים מסבים לו קורת רוח מרובה כל פעם מחדש בכל תשובה שנענתה בבירור ובדיוק מוציא שריקת התפעלות וממלא אותו בשמחה עצומה. "ניכרת היטב העמל והיגיעה אשר מכנים בהם המוגי"ש החשוב" - חוזר ומשנן לכל סובביו.

גם במעמד "חלוקת התעודות" אינו מפסיק מלהלל ולשבח את הכוחות המיוחדים אותו משקיעים ההנהלה החשובה יחד עם המוגי"ש החשובים שיחיו. הניכרת היטב על כל צעד, הדרך ארץ הנסוכה על פניהם, היראת והכבוד ומידותיהם התרומיות מפליא את כל רואיהם, "רואים במוחש את כחו של אותו זקן" - חוזר ומדגיש, ה"ה רביה"ק הנגמ"ח זי"ע.

ובל נשכח את הכוחות המיוחדים אותו משקיע המוגי"ש המסור בכל ערב ובפרט בליל שישי, בשיעוריו המופלאים בדרכי ועצות רביה"ק להנחיל אותם לבחורי החמד לעובדא ולמעשה.

מידי פעם אף יוצאים והולכים אל עבר ציונו של 'שמעון הצדיק' לשפוך שיח לפני רבון העולמים על הצלחתם ברוחניות ובגשמיות ולישועת כל עם ישראל.

כמו כן מתקיימות שבתות מיוחדות של התאחדות והתעלות שם מלמד אותם הניגונים המסורים מדור דור, וממלא אותם במטענים רוחניים אשר נשאר קנינם של הבחורים לנצח המה יעידון יגידון כולם כאחד: "שיעוריו המופלאים של ר' בנימין והשבחות המיוחדות בודאי לא יפוג טעמו ולא ינוס ליחו עד זקנה ושיבה!"

כה יתן ה' וכה יוסיף חיל וכח לעבודתו יתברך, למען יוכל לקיים ביתר שאת ועזו צוואתו של הזקן: "אייער עיקר עבודה זאל זיין אנטרינקען ביימער!" - עיקר עבודתכם תהיה להשקות אילנות.

אם רצית להבין סודה של "לחבר יום ולילה בתורה ותפילה"? אם רצית לדעת טעמה המתוק של סיום ספרי רביה"ק בזה אחר זה?

אם ברצונך לטעום טעם אור הגנוז להבין עמקי נתיבות בעצות רביה"ק?

הרי אתה מכובד לסור ולירד אל המרתף הקר השוכן תחת שכונת 'בתי נייטין' הותיקה השוכנת כבוד בין שכונת מאה שערים לבתי אונגרין המעטירה, בנסות צללי ערב סמוך נראה לשקיעת החמה ולא תתשבע עיניך מראות ואזניך משמוע...

שם למטה במקלט דומה העת כאור בוקר, בחורי החמד תלמידי

"ישיבת ערב - מכינה לישיבה"

שע"י "מורשת הנחל" היושבים והוגים על תורתם - הלא הוא ספרי רביה"ק ותלמידיו אינם מבחינים כלל בכניסתך, זה עסוק בהתמדה על סעיפי 'ספר המדות' והשני משתפך נפשו באמירת 'ליקוטי תפילות' ומן הצד בוקע ועולה קול ערב של בחור צורב היושב ושונה בהלכות תפילין.

השקעתו של המגיד שיעור המסור הר"ר בנימין פראנק ניכר היטב על כל צעד, ר' בנימין אשר כבר פקיע שמייה בדרכו המיוחדת להנחיל את אור רביה"ק ועצותיו לצעירי הצאן, מנווט את ספינתם של בחורי החמד במים הסוערים של הזמן והתקופה כרב חובל מיומן במלאכתו.

לימוד ספרי רביה"ק כאמור הלא יוזמה ברוכה ומיוחדת פרי

יצירתו, המלווה בעידוד מיוחד עם עשיית סיומים לכל בחור עת סיימו הספר אשר למד. גם מודבקים לאורך כל הקירות פתקאות ע"ג פתקאות - עליהם נחרטים באותיות זהב "מזל טוב לחברינו תלמידנו היקר ... לרגל סיום ספר 'כוכבי אור' וכדומה.

אחרי כחצי שעה של לימוד בספרי רבינו, בו זמנים הבחורים הצעירים לסיים הרבה ספרים ולקנות להם ארחות חיים ונתיבות ישר בדרכי רביה"ק, לומדים הם 'הלכות תפילין' הנחוצים לכל בחור בגילם הלא היא שנת ה'בר מצוה', והמוגי"ש בשפתו המיוחדת מבאר ומפרש כל חמירא בפרוטרוט ובהרחבה יתירה, למען ידעו את המעשה אשר יעשו, בהתעטרם כל יום בעיטורא דמלכא.

חודש תמוז האי שתא.

אצל הבחורים ניכרת המולה, על פניהם נסוכה דוק של התרגשות ומתיחות.

מה הסיבה לכך הרי זה מובן מאליו.

הן המה עומדים לקראת המבחן הגדול בו יבחנו על כל הלכות תפילין אשר למדו במשך השנה, אצל רב ומו"ץ שליט"א שיבחן ויבקר את ידיעותיהם בהלכות נחוצות אלו.

המבחן אצל הגר"מ דייטש שליט"א

מעט האברכים

רחשי לב למלואת שנה לאיחוד האברכים ולהוצאת הגליון

צילו של אותו אילן גדול, אם כך, הכל היה שווה, וכמו שידוע השיחה של מוהרנ"ת על "הזילבערנע לייכטער".

אבל תמיד תמיד נזכור את המטרה, רצונינו להתקרב לרבינו! רצונינו להיות אפויים בלב רבינו! רצונינו לקיים באמת עצותיו הקדושים! רצונינו ללכת בדרכיו הק' וללמוד ספריו באמת ובתמים! אבל הבע"ד כל כך מתגבר עלינו ואינו מניח לנו לעשות את כל זה, ולכן יש את כח הרבים דהיינו שמתקשרים לאנשי הצדיק, אם זה בחבורות השבועיות, אם זה בכינוסים החודשים, אם זה בביהמ"ד של הצדיק ששם מתראים אחד עם השני, ואחד מעורר את חבריו, ותחת "לגימה מקרבת" מנסים ביחד כל מיני עצות איך ללחום מלחמת ה' ואיך להתגבר נגד הבע"ד וחילותיו ואיך להתחזק לעמוד על מקומינו בעקשנות, וביחד מחדדים עצותיו של הרבי איך לקיימם לעובדא למעשה. וגם ה"עלון הנפלא" זה אותו מטרה כי הרי כל אחד יש לו נקודה שאין בחברו, והענין הזה הוא אחד היסודות אצל הרבי, ולכן יש "במה" ששם אפשר לכל אחד להוציא נקודתו הוא, ולעורר ולחזק את כולנו, וכשמו כן הוא גליון "שיחת חברים" פשוטו כמשמעו, שיחת חברים, שיחת רעים, שיחת אהובים, שיחת חיילים בצבא ה', הלוחמים בחירוף נפש בסטרא אחרא וכת דיליה, ובאמת יש בענין זה להרחיב עוד ועוד וקצר המצע מלהשתרע, אבל זה הנקודה בקצרה, האיחוד קם כדי לעשות חיילים לדבר רבינו ולקיים בזאת צוואת רבינו "רק אתם תחזיקו עצמכם ביחד 'אז' תהיו אנשים כשרים" אמן ואמן. חזקו ואמצו!

אחד מבני החבורה

ברוך שהחיינו לזמן הזה! שזכינו בזה שנה תמימה מלאה בפעולות ברוכות של אחדות להגדיל ולהאיר שם הצדיק ותורתו בין אנ"ש, אם זה ב"עלון" המהודר מלא תוכן וכו', וכן גם הסעודות ר"ח כינוסים וכדו' שזכינו לשבת יחדיו שזה אחד הגורמים הגדולים ל"אחדות שבין אנ"ש", וגם לשמוע דיבורים חמים מפי משפיעי אנ"ש, תלמידים המוסרים את אור הצדיק שקיבלו מדור דעה (עיין כל זה ב"סקירה") וצריך לראות להגדיל ולהרבות פעולות נרחבות הנ"ל ולחזק ידי העסקנים העוסקים המשמשים להצדיק בבחינת יהושע מסדר הספסלים, אשריכם! אשריכם! חזקו ואמצו.

אך אעפ"כ הבה נבדוק נבקש ונחפש יחד, כמה ומה רצון צדיק באמת האם הרבי רצה להקים בעולם עוד חסידות מפלגה ביטאון וכדו'? הרי רבינו הק' רצה להכניס בנו אמת, הוא רצה להציל אותנו מכל מיני חן של שקר של הבלי העוה"ז, הוא אשר הבטיח שהעולם כבר לא יטעה אותנו, הוא זה שאמר לתלמידיו הנאמן מוהרנ"ת: האמת הוא שתהיה רב כרצון חמיק הר"ר דוד צבי הגדול, אך אם אמת לאמיתה אתה מבקש כאן מקומך! וזה מה שרבינו רצה להביאנו שנצא לגמרי מכל תאוות והבלי העוה"ז, אם כן מה אנו כ"כ מתפארים בציון שנה לעלון ולאיחוד, זה הרצון של הרבי? זה ברסלב? או לפחות "גם" זה ברסלב? היכן ראינו זאת? התיורן הוא אחד תלוי איך מסתכלים על זה אם זה מטרה בפני עצמה, זה באמת פסול ולא זה ברסלב. אך אם זה אמצעי לאיזה מטרה, זהו חלק מהפצת אור הצדיק וזה גורם לכך ש-150 אברכים צעירים כ"י יכנסו ביחד תחת

אור הזה לדעתו ולשכלו יעו"ש. ולפי"ז אפשר לומר מ"ה ר"ת מימי ה'נחל ועי"ז שאתם מכניסים הלימוד בספרו הק' שהוא דעתו הק' נעשה ממה מאה ודו"ק.

ויש לרמוז בפסוק פרשת השבוע – מה טובו אהליך וגו', מ"ה ר"ת מימי ה'נחל, ור"ת מ"ה מ"זובו א'הליך י'עקב מ'שכנותיך בגימטריא מאה והיינו כנ"ל.

יעזור השי"ת שנוכח לקבל הדעת האמיתי דקדושה, כרצון רבינו"ל זיע"א, ואסיים מכתבי בכל חותמי ברכה והצלחה, שתזכו להגדיל דעת הצדיק הננמ"ח זי"ע מתוך נחת ושמחה, ונוכח לביאת גוא"צ במהרה דידן מתוך רחמים וחסדים.

אכ"ר.

כעתירת וברכת א.ש.ש. פעה"ק ת"ז

עש"ק לסדר מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל פעה"ק ת"ז

לכבוד מערכת העלון החשוב "מימי הנחל" הע"י שלום וברכה!

נהניתי מאד שלאחרונה אתם זוכים להכניס בין אנ"ש את ענין לימוד "תורה הזמנית" באופן קבוע, אשר כידוע שעיקר ההתקרבות אל הצדיק תלוי בהרגשת דעתו הק' וזהו ע"י הלימוד בספרו הק' ליקו"מ וכו'.

ואמרת לרמוז ענין זה במאמר חז"ל עה"פ – מה ה"א שואל מעמך – אל תקרי מה אלא מאה. ומבואר בליקו"מ (תורה ד', ט') שהצדיק ממשיך מאור אין סוף האחדות הרצון הפשוט דרך המ"ה שלו ונעשה ממה מאה וממשיך

מכתב התעוררות

שכתב אחד האברכים בעקבות התאונה הקשה

ער"ח מנחם אב תשע"ב

לחברי היקר המקורב לרביה"ק הנחל נובע מקור חכמה.

עבר עלינו שבוע קשה שבוע של המון צעקות תחינות ובקשות עבור חברנו היקרים שנפצעו בתאונה ובה ראינו איך שהתפילות של אנ"ש ושל כלל ישראל בקעו רקיעים והם בה בהכרה (עדיין צריכים תפילות שיתרפאו מהרה רפואה שלימה אך צריכים להודות על העבר ולבקש על העתיד)

אך ודאי שאל לנו להסתפק בתפילות ולהודות על תחילת החלמתם ודאי שהשי"ת רוצה מאתנו איזה דבר באחד הימים אמר לי אחד מאנ"ש דיבור אמיתי עד מאוד: הסתכל כמה תפילות ובכיות על זה שהם בלי הכרה אבל כמה אנשים (ואני בתוכם) יש שחיים ונושמים ובריאים בגופם אבל באמת חיים בלי הכרה ממש בלי חיות במצוות בלי שמחה על התקרבותנו לצדיק בלי חיבור אמיתי להשי"ת – לצדיק – לתורה וכמה יש לנו לצעוק ולבכות ע"ז שאנו מסתובבים בעוה"ז וחסר לנו את ההכרה במציאות השי"ת הן בעשה טוב לשמוח בכל נקודה טובה לרוץ ולחטוף בשמחה ובששון כל מצוה ודבר טוב שאני יכול לעשות הן בסור מרע כמה קשה כל נסיון לעמוד בו כמה חסר הבהירות שאם הקב"ה אמר לא לעשות (או שאני יודע שאין זה רצוני) לא עושים ומה שאמר לעשות עושים בלי שום חכמות. ובעיקר בהתקרבותנו לרבי כמה חסר השמחה העצומה שצריך להיות לנו כמו שמוהרנ"ת חוזר שוב ושוב במכתביו כמה חסר לנו ההכרה שהעצות של הרבי הם מתנה נפלאה מעין כמותם וצריכים לחוטפם בשתי ידיים ושיהיה ברור לנו כמו שהיה ברור לאנ"ש בדורות הקודמים בקיום כל עצות רבינו"ל כהתבודדות שהיה אצלם חוק ולא יעבור! עד שהיו כאלה שזה היה אצלם כהנחת תפילין, והתהקבצות עם אנ"ש ובפרט על ראש השנה במקום גניזתו הק', וכן שאר העצות, (וזהו לגודל הכרתם ואמונתם בהירות ברביה"ק).

וכן בענין לימוד ספרי רבינו החיות שהיה לאנ"ש בדורות הקודמים וההתמדה הנפלאה וכמש"כ הרבה במכתבי ר"נ בר"י (בספרו 'נתיב צדיק') על הגן עדן שיש לו בלימוד ליקו"מ ובעיקר ליקו"ה וכמו שאמר מוהרנ"ת שזה הגן עדן של השי"ת, על ההרגשה שהיה לאנ"ש בליקו"ת שלא יכלו לחיות בלא הספר הקדוש הזה (ומסופר על כמה מאנ"ש שכתבו על השאלה האין הצליחו כ"כ עם ילדיהם? השיבו: שעל כל ילד אמרו את כל הליקו"ת!), על החיות שהיה להם ב'ג' התפילות היומיות, על ההרגשה בחורבן ביהמ"ק והסתלקות אור הצדיק, ובעקבות זה השתדלו לקום כל לילה בחצות (ולפחות רצו והשתוקקו לזה) ולקונן על חורבן ביהמ"ק והעלמת אור הצדיק.

על החיות שהרגישו בכלליות בלהיות ברסלבער חסיד על הרצון לקיים ציווי רבינו שלא להיות עצים יבשים אלא לקרב עוד ועוד וגם המקורבים מכבר לדבר יותר שיחת חברים ללמוד בצוותא ספרי רבינו וכו' וכו' וכל זה נובע מהיותם בהכרה מליאה ברבינו הק' ואם אצלי חסר בהרגשים הללו זה אומר שאני בלי הכרה (אם למחצה לשליש ולרביע)

ויכול להיות שזה מה שהקב"ה רוצה לעורר אותנו שנחשוב היכן אנחנו בעולם.

וע"ז צריך הרבה לצעוק ולעורר, מדוע נרדמנו?! היכן נקודת משה הטמונה בכל אחד מאתנו? איפה השמחה שאמורה להתלוות לכל ברסלבער 23 שעות ביממה? איפה ההתמדה בספרי רבינו (עד שנקיים רצונו הק' להיות בקיאים בספרו בע"פ)? מתי נזכר ללכת עם התורות כרצון רבינו? מתי ארגיש שהשעה התבודדות זה המתנה של כל יום ובלא זה איני יכול לילך לישון? עד מתי אשב בחיבוק ידים מול התפרצות הסט"א בכל כוחה, הרי בידי להילחם; הן להתפלל על גאולת כלל ישראל בכלליות ובפרטיות הן להפיץ את דעת רביה"ק בעולם שזה הגאולה והוא נלחם עם הסט"א מלמעלה וע"י אנשיו מלמטה, וממילא לאן נעלמתי בשעה שנשמות ישראל מצפים לעזרתי? ובכלליות על כל קיום התורה והמצוות האם אני מחובר לזה או רק כמצות אנשים מלומדה?!

חברי היקר ראינו עין בעין כיצד התפילות פועלות ובדאי שאם נצעק על כל הנ"ל וודאי נחזור להכרה ונזכר להיות ברסלבער כראוי וממילא תבא הגאולה בכלליות ובפרטיות לפי שהכל תלוי בהתגלות אור הצדיק הן אריכות הגלות כמו שכתב מוהרנ"ת מצרנות ד' י"ג): "הכלל, שעקר התרחקות ישראל מאביהם שבשמים ועקר כלל כל הפגמים ואריכות הגלות הוא על - ידי הפגם שפוגמין בכבוד הצדיק האמת, שהוא בחינת הראש בית"ן הן הגאולה כמוש"כ מוהרנ"ת שם (סעיף ט') "כי עיקר החיות והתקוה והישועה והנחמה מכל הצרות בגשמיות ורוחניות הוא הצדיק האמת שהוא הראש בית"ן הן בכלליות כפי משתפך מוהרנ"ת בתפילתו על העלמת אור הצדיק שהוא "חיינו ואורך ימינו שורשי נפשינו ורוחנינו ונשמתינו אורותינו גדולתינו קדושתינו, תקותינו תכליתנו, נחמותינו נשמתינו תורתנו תפילתנו..." ואם אנו לא נתקרב לרבינו מי יעשה זאת במקומינו.

על כן בימים אלו אשר כל רודפי י-ה השיגה חובה עלינו להתחזק הן בתפילה על התגלות אור הצדיק הן בלימוד ספריו הקדושים הן בהפצת דעתו לרחוקים ולקרובים.

חזק ואמץ!

מאת חברך הדורש מצפה לישועתינו הפרטית והכללית במהרה אמן.

לקרוע שערי שמים

הננו פונים לכלל אנשי שלומינו דבכל אתר ואתר
אנא! המשיכו להתפלל ולעורר רחמי
שמים מרובים, על חברינו היקרים אחינו
בשרינו שנפצעו קשה בתאונת דרכים
ה"ה

**שלמה יצחק בן גיטל ראכיל
אליהו בן דבורה**

השי"ת ישלח להם מהרה רפואה שלימה
מן השמים לכל איבריהם וגידיהם בתוך
שאר חולי ישראל אמן

קופת אנ"ן

הודעות חשובות

א. ברוך ה' שזכינו ושמונים אברכים הצטרפו לקופה לאור
ההתחדשות שהיה בר"ח סיון ההעל"ט.
ב. הננו מודיעים בזאת ששני אברכים קבלו תמיכה מהקופה
בחודש סיון בסך 800 ש"ח ה"ה ר' שמואל נחמן גודלסקי ור'
זאב שווארץ הי"ו. ברכתנו שלוחה להם שירוו נחת מכל יוצאי
חלציהם אמן.
ג. על תשלום זו שילמו החברים במזומן (וכאן המקום לקרוא
לאלו שעוד לא שילמו שיודרו לגמור חובותיהם).
ד. בחודש תמוז לא התקיים גביה בנקאית.
ה. לכל עניני הקופה אפשר לפנות לגבאי הקופה
ר' לוי יצחק צוקר, ר' שמואל דוד שטרנפלד.
ו. חפץ ה' בידנו יצליח להרבות פעלים
בצדקה וחסד בין אנ"ש אמן.

התורה הזמנית

הננו להודיע לכלל האברכים שיחיו
שבחודש מנ"א "ממשיכים" בעז"ה
תורה י"ז "ויהי הם מריקים"

חידושים וביאורים ומאמרים על התורה יתקבלו בברכה

תאריך אחרון למסירת חומר הוא:

יום רביעי כ' מנ"א

בברכת התורה
המערכת

למשלוח חידו"ת: 05484-85412

**ואלה יעמדו על הברכה
שהרימו את נדבת לבם עבור הוצאות הגליון**

הר"ר שלמה אהרן הכהן ליפשיץ הי"ו
לרגל אירוסיו בנו הבה"ח משה נחמן ניי"ו

• • •

הר"ר עמרם רוזנפלד הי"ו
לעי"נ אביו הרה"ח ר' אלעזר מרדכי ב"ר דוד ז"ל
נלב"ע ז' מנ"א תשל"ט

• • •

הר"ר שמעון מאיר קעניג הי"ו
לעי"נ חמיו הרה"ח ר' עמרם יוסף ב"ר משה נחום ז"ל
הורביץ נלב"ע ד' מנ"א תשס"ט

• • •

הר"ר ישראל נחמן בלוי הי"ו
לרגל הולדת הבת

• • •

הר"ר יום טוב פרידמן הי"ו
לרגל הולדת הבן

ברכת מזל מזב חמה ולבבית לחברינו היקרים:

ר' נתן משה צבי רובינפיין
ר' ישראל נחמן בלוי
להולדת הבנות

ר' ישראל יוסף כרמל
ר' נפתלי משינגל
ר' דניאל ארול
ר' נתן אריה קרמר
לנישואיהם

ר' דוד נחמן גרנט
ר' מנחם מנדל הכהן פיין
להולדת הבנות